

Ljusets barn

Anders Bylander

Ljusets barn

Anders Bylander

Atremi

*Böcker tidigare utgivna av Anders Bylander på andra
förlag:*

Skepnader 1991

Marina 1999

Europas Själ 2002

© Anders Bylander 2005

Utgiven av:

Atremi

Axstad Södergård

595 94 Mjölby

www.atremi.se

Tryck: Örebro Universitet i Örebro 2005

Typsnitt: Minion pro

ISBN 91-89527-89-5

*Vakna, du som sover, stå upp från de döda,
och Kristus skall lysa över dig.*

Ef. 5:14

1

Sveket

Uppdraget bara växte fram inom mig.

Jag hade inte ens sett det långsamt åldrade papper som hela tiden legat i sfären under kyrktuppen och ljudlöst talade allvarsorden om vad jag är kallad att göra. Något måste ske i den yttersta tiden, för att påskynda Kristi återkomst.

Men det var inget skriftställe utan en profetia från farfars tid. Den står att läsa på lappen i det ihåliga, gjutna klotet, en bit under tuppen på kyrkspiran. Min farfars far Anders Bernhard, som lade dit den arton år innan jag föddes, måste ha varit profet. Det var han och äldste sonen Bernhard Fabian som tillverkade spiran på plåtverkstan, med tupp och allt, och satte det på plats lagom

till kyrkans invigning. Det var den 7 mars 1930, sex år innan Norrahammar blev egen församling.

Indelningsmännen har ingen aning om min kallelse och varifrån den kommer. De tror att människor är själlösa djur, rent biologiska varelser invecklade i en kamp mellan folk och raser. En ädlare avkomma måste odlas fram. Det här är inte det verkliga livet, vi måste vänta på ett bättre. Vi måste kämpa för det! Agnar skall skiljas från vete genom deras sociala ingenjörskonst. Genetiker och beteendevetare måste få makt över livet och avkomman. Vi svaga människor ser inte själva vårt bästa och måste alltså styras utifrån. Våra herrar har tagit på sig ansvaret, mutat in naturen och människorna, hela den värld de kan överblicka, för att på så sätt kunna kontrollera allt och alla. De har tagit på sig att bevaka varenda liten människa, natt och dag. Ingen skall få skriva eller älska utom deras vetenskap. De menar att denna övervakning är deras uppgift, direkt från folket.

Tack vare uppdraget kan jag genomskåda dem. De som gett dem makten är ju själva indelningsmän!

De är innerst rädda. Ingen behöver lyda dem, egentligen. Varje människa är född att leva i frihet, följa en stilla röst i sitt hjärta. Det är väl i stort sett innehållet i det dokument jag talade om. Visste indelningsmännen att det är instoppat i sfären, den vackert välvda glob som sitter till allmän beskådan bara en liten bit under kyrktuppen på klockstapeln i Norrahammar, då skulle de säkert klättra upp och undersöka saken. De skulle förvisso kunna göra det mitt på dagen, genom särskilt avdelade tjänstemän och på betald arbetstid. Kanske skulle de få tillägg för obekvämt arbete dessutom. Sedan skulle de offentligt bränna det nötta, präntade papperet, som katolikerna gjorde bål på förbjudna böcker. Mig skulle de sätta i husarrest, ja, och sedan skulle de säkert spärra in mig på mentalsjukhus. Man bränner ju inte folk nu för tiden. Man oskadliggör på annat sätt. Jag vore ju den ende som visste, och vad en dåre pladdrar bryr sig ingen om. Om jag fick sitta ensam och instängd i min krafts alla dagar, skulle hotet vara undanröjt. Det är inte säkert att någon skulle komma och hälsa på mig, mer än min vackra flicka från ljusets länder.

Så jag måste vara försiktig. Om jag hin-

ner få ut den här boken innan jag spärras in, kommer hemligheten fram och hinner verka. Då är det för sent för indelningsmännen, då kommer de att få se. Då kommer de att få sin syn. Livet har en mening, men bara en, och inte den de tror.

*

I dag är det lilla brukssamhället helt förstört. Kyrkan är det enda som återstår av dalens gamla bebyggelse, sedan det skövlades efter kriget. Alla de gamla fina husen med snickarglädje, kråkvinklar och snedgarder ober när jag var liten har dessa indelningsmän rivit utan att ens fråga. Stora fula platta livsmedelshallar, betonglängor utan tinnar och torn och deras parkeringsplatser ligger nu på tre sidor av Guds träkyrka, som till belägring. Bara Tabergsån flyter som förr på framsidan.

Jag såg Hitler stå i sin öppna bil på cortegvägen genom samhället. Han hade armen utsträckt i sin hälsning till disponenten och brukets övriga chefer, som med fruar och älskarinnor stod främst i folkhavet längs Hammarvägen.

- Hell, de starkares seger!
- Hell all yttre makt!

Indelningsmännen hyste en hemlig önskan att Sverige skulle dras med i kriget på tyskarnas sida. Då skulle den där Per-Albin få se, han som värnade om dödköttet. De visste ju vad som gällde, att demokrati är en religion för de svaga, för de alldeles för många. De bedrev sitt arbete i det tysta, skickade järnmalm till Hitler från Taberg, massor av järnmalm att göra kanoner och ammunition av. De skinande skärmarna på Hitlers Mercedes var polerad plåt från det hemliga valsverket på bergets västra sida, åt Kåperyd till. Joseph Mengele och Karl Brandt, Hitlers livläkare, hade varit och inspekterat Ryhovs sjukhus, godkänt ritningarna till klinikerna för lobotomering, sterilisering och urval. Nu skulle bli ordning och reda. Vi var ju arier! Vi var födda herrar! De sinnessjuka skulle inte längre få fräta samhällskroppen. Det var ju lätt att bara klippa av några nerver i deras hjärnor. De vanföra skulle inte få sprida degenerationens gift i våra kroppar. Sädes- och äggledare var ju också lätta att klippa av. Om staten ska stå för vården och

omsorgen om alla medborgare, om alla skall få utbildning och värnplikt gratis av samhället, då måste det väl ändå vara rimligt att vi alla har ett ord med i laget när villkoren görs upp. Judar, för att ta ett exempel, förökar ju sig som kaniner.

Det var fantastiskt att höra på Hitler. Ibland glömde jag bort att jag inte var arier fullt ut. Kanske var det något med mitt blod, med vår släkt långt bak i dess dunkel. Men när talen ljöd ur radion, när ledarens tal skalade mellan dalens väggar och husens tak, då kunde det ibland hända att jag glömde mig. Så underbart det måste ha känts för de verkliga arierna, så ljuvligt att höra ledarens löften!

Det är inte sant att Hitler var den ondaste människan i världen. Vi är likadana allihop, och vi skyller gärna ifrån oss på någon som vi menar är sämre eller bör få skulden. Det som avgör livet är hur vi tänker. Med de utgångspunkter Hitler hade kunde han inte komma fram till något annat än han gjorde, och egentligen var hela den intellektuella eliten av ungefär samma uppfattning på den tiden. Alla trodde ju på rasläran och frenologin. Alla trodde att det finns nedärvda

skillnader mellan människor och att raserna kännetecknas av olika egenskaper. Det stod så i våra svenska läroböcker. Till och med Churchill var rasist. Våra svenska ministrar var rasister, till och med Erlander som skulle bli statsminister. Det var alltså inga stora skillnader utan mest likheter mellan hur tyskar och svenskar tänkte vid den här tiden. Karl Brandt hade samma föredöme som jag: Albert Schweitzer. Han ville rädda mänskligheten.

Tyska soldater åkte rälsbuss till fronterna i Finland. Om natten eller sent om aftonen for de förbi på banan mellan Halmstad och Jönköping, genom Ekeryd, Månsarp, Taberg, Norrahammar och Hofslätt. Farfar och farmor måste ha suttit och druckit kaffe med Smålands Allehanda och radion på. På sina ställen steg officerare av och drog fram judar och andra flyktingar ur skrymslena. Budet hade gått om vilka som gömde på svinen. Farfar måste ha haft läget under kontroll, men bekymrad ha druckit från fatet med sin sockerbit i gipan:

– Hitler, sa han till sin Rut. En begåvad pojk, men inte att leka med.

Kanske var det Anders Bernards ord, för

han var född 1864 och därmed äldre än Hitler. Orden gick i arv i vår släkt, det spelade mindre roll att Carls far gått som ande genom korsfönstret 1938, året före krigsutbrottet. Han hade precis klarat sig.

De allierade bombade sönder Tyskland och Japan för att få slut på kriget. Om de hade behövt bomba i Sverige skulle de nog ha valt Tabergsdalen. Området är ju fullt av järnmalm och uråldriga, genom sekler och årtusenden traderade koder för tillverkning. Det är vi som har de äldsta traditionerna och gruvor i Taberg och Kåperyd, Spexeryd och Månsarp. Eld i själarna – eld i berget! Vi har lärt oss hantera metallen och själva blivit som stål. Våra disponenter skulle ha fått krypa in i sina privata skyddsrum, mitt emot bruket insprängda i berget, hemliga och ännu icke kartlagda. De gamla kråkslotten skulle ha strukit med för bombmattorna och saneringen blivit gratis! Kyrkan skulle ha stått kvar, med vår tupp i toppen. Hus vigda åt evighet skonar ju för det mesta, för syns skull. Ingen skall kunna misstänka något. Det var nog indelningsmännens hemliga dröm att alla Norrahammarsbor skulle sitta hopklämda och skraja inne i kyrkan med

sina hemvärnsbössor och älgstudsare ute i vapenhuset. Då skulle dessa överlöpare kunna samla in allt som var av värde, och de skulle lätt kunna skrämma oss med tuskarna så länge vi levde. Vår släkt skulle ha blivit skickad till lägret i Angerdshestra, ute vid riksväg 40, eller det i Stengårdshult vid Nissastigen. Det fanns ett ställe på Ryhov också, men det hade klassats som sjukhus redan före kriget och räknades inte till lägren. Vi är visserligen inga judar, men så tysta och fogliga att vi kan anses undermånskliga av det skälet. Frågan var om det fanns något stål i oss. Jag tror det var därför skolsystemen alltid skulle ta blodprov och mäta oss. Alla uppfattade vi ju längden som ett betyg. Och blodgrupperna avgjorde vilka som fick diplom och stipendier. Det är klart att några måste hamna utanför, det är ju därför man mäter.

För några år sedan var kyrktuppen på förgyllning. Den sattes på plats igen av min syssling Jan. Den strålar nu mer än någonsin, som om den äntligen blivit klar över dokumentet om mitt ärende i tiden. Tänk om indelningsmännen vetat, som låtit kyrkan stå kvar bara för att ingen skulle ana

oråd, för att man skall tro att allt var väl och människorna lika fria i sin tro som förr.

*

Vår släkt levde i Bernsro, den stora vita sekelskiftesvillan med fönster av heliga kors ett kvarter söder om kyrkan, åt bruket till. Anders Bernhard hade köpt det vackra trähuset med stor, lummig trädgård för att göra allt ännu vackrare. Det var han som genast anlade springbrunn och renässansplanteringar, när han kom med sin familj från Jönköping för att bli verkmästare på plåten 1902. Det var en svår balansgång för honom, att bevara tron på sin Mästare och samtidigt tjäna herrarna på Norrahammars Bruk, den största industrin i dalen. Där gjordes spisar, värmepannor, kaminer, ventiler, ugnsluckor, varmvattenberedare, expansionskärl, ugsinredningar, plåtar och långpannor och spiskrokar och verktyg och mycket annat i järn från berget. Man fortsatte gamla bergsmannavärv från järnåldern, då våra förfäder odlade sitt skaplynne, tog hand om sin utveckling, tämjde naturen. Många på bruket var stolta sen urminnes. De gick

till möten anordnade av Tabergs Bergslags Hembygdsförening och lärde sig där mer och mer om äldre och urgamla tider. Vi har ett stolt arv! Utflykter ordnades till tjärdalar, kolmilor och andra fornlämningar i området. Vid Kåperyds dammar, det var väl en halvmil åt söder, fanns ruinerna av masugnar från tvåtusentalet före Kristus. Redan då bröts malm i berget. Norre hammaren, döpt efter väderstrecket, är i detta perspektiv nästan ny, eftersom den kom till på 1590-talet. Vem har inte sett en ugnslucka det står Norrahammar på? Vem har inte vilat sig från promenaden på en parksoffa med orden "Norrahammars Bruk" präntade för evigt i armstödets järn? Att där skulle behöva byggas och rivas i hast igen är verkligen obegripligt och stötande. I samma nejd finns ju fyratusenåriga vägar, ännu farbara! Nazisterna säger att matematiken är äldre än urberget och ger dem rätt att rensa slagg och sortera bort allt undermåligt. Logiken skall tvinga naturen! De säger att det gäller människor också, eftersom beteendevetenskapen om människan har linjer av logik. Vem ansar inte sitt fruktträd? Vi måste höja oss över all religiös vidskepelse. Kristen-

dom är bara smygjudendom. Var inte Jesus jude kanske? Var inte Luther katolik? Med sådana män har motviljan mot arbete och kravlös lydnad fått fotfäste i vår kultur, och vi måste driva ut den. Vi måste härda stålet. Med Jesus har pjosket med de undermåliga satarna vunnit insteg och underminerat staterna och hela kulturen. Det var så de tänkte: Den enskilda människan skall offras för rasen, för staten och nationen. Hon lever ju bara en kort liten tid och ingen sörjer henne särskilt länge. Det går snart över. Den vetenskapliga människan skall leva för evigt! I Tredje riket fryser vi redan ner folk för att bota dem i vetenskapens tidsålder.

Jag skriver vad ingen vågar säga högt: Det är idiotiska perspektiv som målas upp. Det är Satan som är lös med förskräckliga tankar jag inte vill ta i min mun. Människan är ju det finaste, både i himmelen och här på jorden. Av änglar har vi fått vår högresta gestalt och beslutsamma gång, av Gud vår själ, våra himmelska drag. Vi är bra som Herren har skapat oss, innan vi tänker ut våra illfundigheter. För vår skull har Gud skapat allt det underbara i världen. Vi var lyckliga på stenåldern, innan tidmätningen tog sin början.

Vi var lugna och fina, innan den borgerliga tidsåldern förslavade oss. Allt vilade i gränslös evighet. Alla var vi syskon. Alla älskade vi! Det är för vår skull allt annat finns till, och som jag skriver denna *bekännelse*. Vi har vår kallelse att vara salt i den nazistiska förruttnelsen under vår tid på jorden. Dokumentet har lärt mig skillnaden mellan indelningsmännens matematik och den verkliga, som är Abrahams, Pythagoras', Platons, Augustinus' och katedralbyggarnas hemliga kunskap. Människan är född att leva i det eviga ljuset, katedralernas ljus. Det ljuset fanns före katedralerna i Milano, Chartres och Gloucester. Det insvepte nejderna innan människor reste sitt första skjul. Det har strålat i evighet. Det vilar för evigt i människans bröst. Gud bor inte i hus som är gjorda med händer. Man får inte använda talen för att sönderdela och tvinga naturen, utan för att skapa och göra helt. Norrahammar kunde väl ha fått finnas kvar, fint som det var. Vårt hus kunde ha stått genom sekler. Våra fönster kunde ha burit sina kors genom sekler! Våra rum skulle ha välvts till himlar! Grannarna på Rosendalsgatan kunde ha fått åldras i skönhet. Man kunde ha målat om deras

hus och byggt flera i samma stil, med högre tinnar och stoltare torn. Deras avkomma skulle ha sjungit lovsånger till levande Gud.

När Jesus satte sig ner på huk och ritade på marken, då var det Platons kroppar som tog form under hans penna. Det är en hemlighet som anförtratts mig av en frimurare, ja, ni kommer nog att kunna gissa vem han är. Den store Mästaren dömde inte kvinnan de hade kommit släpande med, dessa tidens indelningsmän. Han friade henne, lät domarna skåda henne i ljuset. De såg att hon var skön helt igenom, att hon strålade av ljus genom alla sin kropps tio ställen. Vad hon hade gjort? Hon hade bara begått äktenskapsbrott, det vill säga legat men inte för avel, med någon som nazisterna inte ville att hon skulle fortplanta sig med.

*

Jag var enda barnet.

Bernsro var ett stycke luthersk arkitektur och god näring för min fantasi. Vårt hem ägde rum för Gud. Takfönstren sträckte sig blånande uppåt. Än högre välvde sig taken. Jag minns en tid när huset var hela tillva-

ron för mig, gåtfullt och vädjande som livet självt. Innan jag sett några andra planlösningar och inredningar utforskade jag på egen hand och med min oförfalskade blick de vita spegeldörrarna, snedgarderoberna, husets oregelbundna rum, inbjudande vrår och trappor som var skrämmande branta. Det är den judiska kristendomen som tagit gestalt i de europeiska husen. Överallt var högre och lägre, borta heligt och hemma profant. Salonger för samtal om människans värdighet är större än kök och badrum. Ursprungligen var vinden för Andens vind, som blåser vart den vill. Ditt hus skall vara en mast, säger Khalil Gibran. En utsiktspunkt, med ateljéer och öppningar för rymden. I källaren gömmer vi det vi måste ha i vår djuriska existens men inte skall sakna i himmelsk. Den är platsen för det jordiska; avträdet, värmepannan, cyklarna och matförrådet.

Källartrappan i Bernsro var rak, men stupade brant i det unkna, svala mörkret. Under huset, förklarade den medeltida världsbilden, låg helvetet, dit alla ogudaktiga en gång skulle rasa ner. Det var knappt att vuxna vågade gå ner för källartrappan annat än

baklänges. Bara farfar och hans far, Anders Bernhard som var död.

Nerepå bodde ännu farfar och farmor, Carl och Rut, i sin oförgängliga ödmjukhet. De var stränga men tyckte mycket om mig. Ofta strök jag nerför den böjda vånings-trappan till ett besök hos dem, särskilt om farfar var hemma. Han förklarade huset för mig, sin fars hus. Han hade också varit plåtslagare, innan han började på kontoret. Nu var han alltid finklädad när han gick till bruket. Han hade lyckats lura indelningsmännen. Ändå kunde man se på hans kraftiga benstomme, de breda, knotiga händerna, att han kunnat arbeta. Det var naturligtvis ingenting cheferna skämdes för. Det var bra att hans ras var stark. Pannan var bred och hög redan innan hans hår blev tunt. Jag trodde att den vittnade om hans intelligens, som någon sagt. Han var snäll och mycket klok. I decennier hade han tagit emot sin fars lärdom och förvaltat den. Han hade lärt sig inreda huset efter eviga ordningar och samtidigt klarat balansgången på bruket. Sådant kallas moral. Det var intelligensens kännetecken, liksom att han spelade schack, det ädla spelet mellan ljus och mörker. Det

är skillnad på gott och ont. Det mänskliga är gott, det omänskliga ont. Efter sin hjärtinfarkt hade han börjat umgås med prosten Assarsson, den ende frimuraren i dalen, och blivit kyrkvård.

Varför fick han hjärtinfarkt? Enligt 1900-talets vetenskap var det magen och osten som bar skulden, spriten och cigarrerna. Enligt Livets träd, den eviga och nu blomstrande insikten om livet, berodde det på svårigheten att dölja sanningen för indelningsmän. Balansgången hade tagit sin tull av kroppen.

När Anders Bernhard levde hade det gått dåligt på bruket. Farfar och farmor hade då öppnat kafé i två av rummen på neder våningen. Det var uteservering i trädgården mot Hammarvägen. Carl hade tydligen varit en riktig festprisse. Han tog för givet att schackklubben skulle hålla till i kaféet och få både matjom och dryckjom. Farmor hade varit arg för att det blev så rökigt och hon alltid fick tömma askkoppar på småtimmarna och torka kräks mellan varven. Var det nödvändigt att röka som en kolare bara för att man spelade schack?

Tänk om man hade använt Ostindienfa-

rarna på rätt sätt! Om vi hade haft sjömän som ätit av Livets träd! De hade kunnat ta hem frukterna, men lämnat tobak och vallmo i fred.

Farmor, min farmor Rut, hade nog ätit av Livets träd, men proppat i sig så hon satt i halsen. Hon var inte mycket för mjuka anpassningar till verkligheten. Det gick en skarp linje mellan vad som passade sig och inte. Som ett vittnesbörd om att hennes hjärnhalvor inte delade säng hade det vuxit fram en stadigt djupnande fåra mellan ögonen på henne. Den talade om en stränghet som gripit hennes själ. Hon var rättskaffens. Det var bönegruppen och sedan mötena i Filadelfia. Först hade hon blivit väckt ur syndens sömn, slitits ur mörkret till Guds underbara ljus. Efter splittring och oro hade hon fått andas och bli hel. Det levande och läkande Ordet hade segrat när hon blivit frälst. En människa behöver inte så mycket för sitt liv, och hon får det av Gud. Nog kan det se annat ut, men från Guds ousinliga källor kommer det hela. Bara han känner exakt var linjen går mellan synd och nåd.

Jag är inte säker på att farmor hade behövt ha den där fåran ända ner till näsroten.

Sonen satt alltid och skrev noter vid pianot. När han kom hem med sin fästmö blev det dragkamp mellan Gud och världen. Flickan var från Huskvarna och hade sjungit när orkestern spelade, *All of me*, why don't you take *all of me* ... Hon såg ut som en blandning av Sickan Carlsson och Birgit Tengroth, mörk och fyllig med något djupt i blicken. Hon ville måla pianot vitt. Det värsta var att hon målade sig själv, ansåg Rut. Att vara så ung och vacker och ändå inte kunna nöja sig med vad Gud hade skapat! Men Rut var där, pianot förblev i sin blanka svart, och mamma mognade med tiden. När Gullvie blev äldre slutade hon helt att måla sig. Det är insidan som räknas, sa hon.

För mig oroade sig farmor så snart jag blivit född. Kanske mindes hon svärfaderns profetiska ord om en Bylander som skulle komma i den yttersta tiden, kanske var hon bara rädd att sonens själ, pappas alltså, var i fara. Det skulle dröja många år innan Ingemar och Gullvie såg ljuset i sina liv. Carl var lugnare, skrattade gott åt sin allvarsamma hustru. Gud råder över allt och alla, sa han.

Även över disponenten och tyskarna. Det är i honom vi alla lever, rör oss och är till. Hon omsluter oss på alla sidor, skulle det inte räcka? Hennes famn räcker till för styvbarnen också. Det finns inga platser utanför Gud, dit inte Guds kärlek når. Han hade förstås rätt, han också.

Det finns inga styvbarn, inte ens de jävla judesvinen.

Han kände den djupaste tillgivenhet för min mor och mig. Det visade sig i varma blickar och vänliga ord. Hon var förstas hans sonhustru, borgerligt sett, betonade han. Men för honom var hon ändå mycket mer. Ingemar hade kommit rätt, och det hade de alla. Han tyckte så illa bra om henne, som han uttryckte det, och pratade med henne när han kom åt. Han talade om mig också, i hennes närvaro, även när jag var så liten att jag inte kunde svara, i vaggan och hennes knä. Att känna lugn, allvarsam trygghet är en stor gåva, det visste min farfar. Den är ovanfrån, otömlig, att vårdas av människors barn, varandras ansikten. Jag tror att både farfar och farmor visade något av Gud för min mamma, men farfar mjukt, Rut strängare. Han är kärleken och

härskarornas Gud, rätten och nåden på en gång.

Det var deras hus, Bernsro med sin springbrunn och lummiga renässans. Pappa och mamma bodde med mig i övervåningen, hon hemmafru som var sed på femtiotalet. Pappa hade slutat med plåten och orkesterlivet och var nu på brukets kontor som sin far. Disponenterna hade dansat både i folkparken och på Brukshotellet till hans svängiga musik. Jag tror inte de misstänkte någonting, att vi ville skona de arma judarna vill säga. Pappa gick till kontoret och registrerade alla anställa, räknade på deras löner och letade efter mer folk. Hela veckorna var han där hos indelningens män, till lördag klockan ett. Jag förstod inte varför alla pappor jämt måste vara på bruket. De ville kanske, verkade vilja, i varje fall var det nödvändigt. Man får ingen mat om man inte arbetar, sa de. Den som inte arbetar skall heller inte äta. Den som inte arbetar skall svälta ihjäl. Det står i Bibeln. Det är en följd av syndafallet. Det var när människorna hade ätit av kunskapens träd på gott och ont, som de började skämmas för livet som det är. De tog avstånd från den nakna verkligheten. De upplevde

en blandning av gott och ont, mitt i Paradiset. Det de ville blev plötsligt ont. Eftersom själva ordet paradiset betyder inhägnad, uppstod en kluvenhet som gick genom allt. De började påtvinga naturen sina konstruerade gränser. Ja, de drog en gräns genom paradiset, gränsen mellan det de ville och det de inte ville. Det de ville kallade de gott, och det andra fick heta ont. Deras verklighet klövs i tu, och bara det ena kunde de älska. Det andra måste de hata, så var tänkandets själva modell. Det upplevde Adam och Eva som att de blev utdrivna ur Paradiset, att Gud, deras trädgårdsmästare, var arg på dem. Han blev den Andre, utsänd från de andra, de annorlunda på fel sida gränsen, fienden. Det var han inte, han älskade dem som förr, och de var ännu i Paradiset. Skillnaden var att de trodde på kluvenheten och den nakna skammen.

Hade de ätit av Livets träd i stället skulle de ha upplevt tillvaron som evig. Då hade livet i lustgården aldrig fått något slut. Livet i sig var gränslöst och naket bortom all skam. Att äta äpplet från kunskapens träd var något helt annat, det stod för upproret, rebellens läroplan. Det var läran om man-

namån, om ont och gott, om början och slut och åtskillnad mellan människor. Det var en teori om att det finns något som är annorlunda och egentligen inte borde få finnas, men att det finns här hos oss – mitt i Livet och mitt i Lustgården! Lucifer föll från himmel till jord, gränsen mellan dem befästes. En polarisering, en stabil avvikelse på arketypnivå var etablerad. Fiendskapen började och allt som börjar måste få ett slut.

Allt som har en början blir en lära om ont och gott sida vid sida, eftersom det måste vara gott för att det började och i så fall blir ont om det får ett slut. Och tvärtom. Det är den vandrande judens problematik. Det finns en värld utanför Jerusalem. Det finns en profan värld som gör exilen möjlig. Ahasverus, som fått detta tillnamn, var skomakare i den eviga staden. Men han trodde att han måste bevaka sin ställning, att han kunde förlora den, och därför hade han börjat tvivla på sig själv. Han såg sig som avskild från sitt bästa liv, sin drömtillvaro, och tog kunskapen – det kyliga intellektet – till hjälp för att räkna ut om han borde vara barmhärtig eller inte. Han trodde att han kunde förlora på det, så han vågade inte ge Jesus

något att dricka när han kom och släpade på sitt kors längs Via Dolorosa. Det var naturligtvis onaturligt att vara rädd. Men han var rädd för de romerska knektarna. Han var ännu mera rädd för Stora rådet och judarna, som nekade Gud sitt blod, så han vågade inte ge Mästaren litet vatten bara. Därigenom beseglade han sitt eget öde att vara utdriven ur Paradiset, ur det heliga landet och den heliga staden Jerusalem. Gränsen gick genom hans själ, och det som går genom hjärtat kan ingen undfly. Han dömde sig själv att vandra i evighet. Den som vill behålla något för sig själv kommer att förlora det. Han tror inte på tillgången utan på bristen, och den kommer att drabba honom. Han tror inte på kärleken utan på åtskillnaden och den fruktan som hör dit. Fienden kommer alltid att hinna upp honom. Till slut, om han inte ångrar sig och väljer kärlekens väg till försoning med alla människor, kommer han att förlora allting, sig själv också. Han kommer att få uppleva i sitt kött och blod det han trott i hela sitt liv: Att han hade något att frukta av sin barmhärtighet, att han straffas för vad han gjort, att Gud är en sträng domare, att Paradiset diskrimi-

nerar de undermåliga, att de olyckliga och svaga blir utdrivna ur Lustgården och att de som söker himmelen på jorden aldrig kommer fram.

*

Vill ni veta min hemlighet? Det är det glada budet att Guds rike är här och nu och alltid kommer att vara. Det har inget med tid att göra. Jag har fått det av Jesus. Vi är i paradiset! Det finns ingen åtskillnad! Livet är gränslöst! Alla är Guds barn, de som vet att de redan är hemma. Skulle vi neka den bedjande vårt bröd? Skulle vi neka henne en skvätt vatten? Det finns ju hur mycket som helst! Skulle vi resa skrankor? Hur ska vi då kunna älska varandra och göra världen till det paradiset det är? Den Andre är en barmhärtig Gud som hör hemma hos oss.

Anders Bernhards hus

Den lutherska arkitekturen lärde oss mycket. På kvällarna var vi i det stora köket, åt och lyssnade på radio när de vuxna inte pratade. Pappa och mamma sov där också, så stort var det med sin bäddsoffa i ena hörnet. Jag sov i lillarummet intill. Det var inte så litet som namnet antyder, och man kunde stänga dörren. Det var avskilt för att stänga ute ljuden. Det kändes ändå att vi hörde samman. Pappa berättade att det var ännu bättre förr. På medeltiden hade vi husdjuren, kor, höns, getter och grisar, inne hos oss i husen. Det hände på 1800-talet till och med, att man hade kor i kammaren och hönsen pickande under köksbordet. Det var inte bara undulater och akvariefiskar.

Det var höns och grisar och gäss. Sämja gerum.

Mamma brukade stoppa om mig. Vi bad Gud som haver. Det gick en ängel kring vårt hus som hade två förgyllda ljus. Ljudlöst skred hon kring vår lutherska boning. Så tog hon boken i sin hand. Då skulle jag somna i Jesu namn, men nyckelhålet gapade hotande svart i dörren åt storarummet, det väldiga, okända. När mamma gått och trodde jag var lugn, var ängeln ett blekt minne och den varma stunden överklig, förjagad från ögon som nu släppte fasan in i min själ. Nyckelhålet stirrade kallt ihållande på mig.

I storarummet fick ingen vara, särskilt inte Guds lilla barnaskara. För det krävdes kunskap om gott och ont. Det var föreställningen om en nödvändig diskriminering mitt i vårt föräldrahem, i vår jordiske faders hus. Det var som om det var helgat åt Gud från början, men när Gud blev strängare med tiden började diskrimineringen. Rummet blev en försänkning för indelningsmännen på stället, för dem som ätit tvedräktens bröd och därigenom givit skräcken en inteckning i familjens liv. Det var bara när det kom främmande som dörrarna ditin kunde upplåtas.

Där var allt högtidligt mörkt. Alla gick dit in på helspänn. Allra minst fick jag som var så liten gå in själv. Mina steg måste bevaktas. Möblerna stod redo för utvalda gäster, för högtid och det stora allvar som vilade över de vuxnas liv. Därför härskade också Farbrorn, som iakttog mig när jag skulle sova. Han var ute efter något, klöv mitt barnasinnes lustgård och som en lång svart stråle sökte han sig in i min huttrande pojksjäl, som inte kunde finna vila i denna världen.

Jag förstår idag att det kan ha varit Hitler eller Stalin som just fick sin utbildning där inne. Det var i varje fall rädslan för det onda, att det var något jag måste frukta, som kunde skilja mig från mamma och pappa och från lustgårdens trygghet i min själ.

Mamma log förlåtande när jag berättade det för henne. Hon tog mig vid handen och vi gick ditin. Hon talade lugnande att allt var ofarligt, bara högtidligare än i andra rum. Gå inte in dit hade pappa sagt. Men inte för att skrämma dig, utan för att vi måste vara rädda om det. Mamma tog upp mig i famnen och visade fotografierna med sina lugna, allvarsamma ansikten. De flesta var döda, men hängde ändå uppe. De verkade

vilja säga något. Var det från andra sidan? Kanske visste mamma vad det var.

Hon lade mig igen och stoppade bomull i det mörka nyckelhålet. Så sjöng hon med sin djupa, klara stämma om sagans häst som har vingar. Tänk dig, lille bror. På hans rygg du svingar till det slott där kungen bor. Jag somnade lugnt drömmande, djupt.

Vi måste lära oss den konungsliga konsten att upphäva vår världs gränser. Människorna längtar efter oss, tills vi kommer på himmelskyar och Lucifer som förlorad son får förlåtelse av sin mor. Eller när vi rider fram på verklighetens hästar. Hitler kliver förlägen ur sin bil. Det finns ingen plats dit Guds nåd inte når. Det finns bara en: Det kluvna hjärtat.

*

Huset mitt emot hette Värnhem. Nästa hus norrut längs Hammarvägen var Undersholm, som allmänt kallades Underlivet. I nästa kvarter låg vår kyrka i sin park med klockstapeln och Anders Bernhards tupp, inbäddade mellan Underlivet och Josefssons charkuteriaffär.

Allt hade sin givna plats i dalen. Jag visste inte att det var under indelningsmännens kontroll allt låg. Hela världen hade indelats, husen med jämna avstånd och trädgårdar omkring. Konsum och mjölkaffären, där alla tanter handlade, behövde ingen trädgård. Därför låg de tätare. Det hade några av samhällets indelningsmän bestämt.

Jag stod vid staketet. När fabriksvisslan tjöt släpptes alla arbetarna ut. De susade förbi på gamla krigstidscyklar från Vapenfabriken i Huskvarna, med tjocka däck. Gatan var stenbelagd med granitkuber, sådana som Ingemar Johansson arbetade med innan han blev boxare. De hade sjunkit här och var när vägen satt sig. Karlarna skumpade och for i hög fart hemåt. Nästa morgon kom de strävsamt trampande tillbaka i det svaga motluttet. Det var alldeles före klockan sju, då hessa Fredrik tjöt igen och indelning åter belägrade världen. Det var då trängsel vid stämpeuren.

De uren var inga klockor.

När kyrkans klockor klang på söndagarna, behövde ingen infinna sig. Det var en hälsning bara, välkommen in i nåden! Nåden var gratis. Om man uteblev fick man

ingen bestraffning. Ingen stämplades rött. Klockan klämtade bara om en fri möjlighet, som kunde förklara världens utseende för människorna, lägga ut innebörden av den lutherska arkitekturen i deras hem. En gång stod jag barfota i klockklangen och grät. Jag befann mig mitt emellan klockstapeln och kyrkans skepp, under den hypotenusan som förbinder tuppen med altaret längst framme under den Kristus som efter väl utträttat ärende vände åter till himmelen. Jag förstod i det ögonblicket, precis då jag tänkte tanken, att himmel handlar om vaksamhet. Om vi driver det onda uppsåtet ur våra hjärtan, så finner djävulen ingen plats i hela världen. Jorden blir då allas himmel.

*

Bruket var som ett stort och grymt gråområde, avsett för straff och botgöring. Över bruksporten kunde man läsa den stilig gjutna devisen om arbetet som människans väg till frigörelse: ARBEIT MACHT FREI. Över alla verkstäder med sina flottiga, igensotade fönster och dimmig ljus reste sig skorstenar bolmande sin rök högt över

köpingen och kyrkan. Tuppen, vaksamhetens tidlösa symbol, sveptes in i de molnlika slöjorna. En sky tog den bort ur vår åsyn. Utan avbrott vräktes röken ur skorstenarna, ihållande och dag ut och in, som för att dölja livet, människorna och kyrkans ärende i tiden. Kravet att infinna sig i produktionen var oavvisligt, den som slarvade med tiden undgick inte sitt straff. Under sådana villkor arbetade både farfar och pappa och före dem profeten Anders Bernhard, som kallbranden tagit tio år innan jag föddes. Hur kunde de tycka det var nödvändigt, varför var de alltid här, fastän allt var så grått och trist och hotade äta upp de vackra husen, besudla Anders Bernhards egen tupp? Vore det inte till och med bättre att leva i vildmarken som hedenhös, på Guds försyn?

Det råder evig tvedräkt mellan de två klockslagen. Kyrkans klockor visar ingen tid, ljuder endast en lugn maning att säga ja till Gud: Du är välkommen till min lustgård. Den är vår värld. Kom och hör det underbara budskapet att du alltid är hemma! Jag älskade dig när du tvivlade. Hela jorden är Guds blommande trädgård, alla människor hans barn.

Fabrikernas klockor är mekaniska ur. De sprider illusionen att evighet kan mätas. De förvaltar mänsklighetens urgamla fruktan för att komma för sent, bli utestängd från festen, att gå miste om välfärden och kamraternas gemenskap. De indelar livet i timmar och sekunder, där skillnaden mellan sanning och lögn, mellan rätt och fel, står ristad i varje bråkdelen. Vilken sekund som helst kan bli ödesdiger i dödens kultur.

– Tiden, människa! Du kommer för sent! Det gäller att komma i tid! Den som missar tiden visar bristande respekt. Om du kommer en minut eller en timme för sent bryr jag mig inte om. Rätt skall vara rätt! Var glad om du slipper gaskamrarna.

Pappa berättade om en förman som skällt ut en arbetare som kommit för sent för vilken gång i ordningen det nu var. Han fick först avdrag på lönen, och när det inte hjälpte fick han sluta och blev en vandrande jude.

Kyrkklockor har ingenting med tid att göra. De skall bara ringa Guds nåd över världen. Ur för tidmätning är ett hot mot evighet och nåd. Från början fanns inga ur i kyrkorna. Den heliga vishetens helgedom, Hagia Sofia i Konstantinopel, saknade helt beröring med den

mekaniska tiden, var fri från den utsträckta tiden, liksom alla kyrkor i det östromerska riket. Bara ett sakta porlande vattenur fanns i närheten, i parken utanför kyrkan. När kyrkan lierade sig med den upproriska människan, när Guds barn blev indelningsmän och drog fram i jordisk karriär enligt Jesaja 30:16, placerade man mekaniska ur i klocktornen så snart de gick att tillverka. Det blev det vanliga i det latinska väst. Tiden fick mer att betyda än evigheten. Att komma i tid är att få sin rätt villkorad, att inte behöva nåden. Man kunde ju ha kommit för sent och blivit straffad. Det romerska blev alltid den starkes rätt i en värld på maktens villkor. Det var nog därför Vatikanen hamnade just i Rom, belägrad som vi av världens stad.

Jag anade redan i min huttrande pojksjäl att det var indelningsmännen som ordnat det så. Det hörde till deras outtröttliga kontroll över allt och alla. Att kyrkan låg mitt i byn kunde uppfattas som att hon var föremål för maktens välvilja. Belägringen blev inte alltid genomsågad. Förbisåg indelningsmännen tuppen eller bara låtsades de? Trodde de verkligen att apostlarnas råd hörde till indelningen?

Det kändes också konstigt att Bernsros vackra trädgård planterats och vuxit i skydd av en ordning som samtidigt härskade på bruket, krävde alla pappor dit varenda dag. Ville Ingemar inte vara hos oss mera? Ville inte Totas' pappa Masse heller? Och Pers pappa Gustaf? Vi brukade gå till varandra och leka, inomhus eller ute, vilket vi ville. Det var konstigt att vi och våra mammor aldrig talade om alla papporna på bruket. Bruket räknades, men gällde inte.

*

Jag undrade om Farbrorn i storarummet låg bakom sammansvärjningen. Han var ju mansperson, det kände jag i hela pojkkroppen. Allt moderligt var främmande för honom, det trygga som aldrig blev hårt eller grymt. Han var kallt mörker, okänd och skrämmande och allestädes närvarande. Vem hade släppt honom in i storarummet och gett det onda fotfäste mitt i Bernsro, dess finaste rum?

Jag frågade pappa en lördag vilka som satt i de svarta ramarna där inne. Det kunde ge en ledtråd. Allvarsamma ansik-

ten, några vända åt höger, andra vänster. En del såg rakt fram emot mig, ensamma eller i grupp. Pappa berättade vilka de var, både de levande, som var stora eller gamla nu, och de avlidna. De gällde som släktingar till honom. De var det säkert borgerligt sett. En hade känt Hermann Göring. En sirlig tant hade varit hovdam hos kungen. En annan, som hette Hulda Maria, var gift med min farfars far, med profeten själv. Ändå hade hon talat väl om Per Albin, som förrått judarna i vår källare. Men jag tror inte hon misstänkte någonting, när gendarmerna kom och hämtade dem till rälsbussen. Hon hade bett till sin fader i det fördolda, där ingen indelning och ingen åtskillnad finns. Hon hade före profeten gått till ett heligt land. Det kändes sällsamt att de varit verkliga kvinnor, de verkade så överjordiskt höjda allvarsamt.

Vi gick ner för trappan till första våningen. Farfar nickade uppmuntrande från sin rottingfåtölj i glasverandan när vi kom förbi. Pappa höll mig hårt i hand när vi närmade oss den hemliga väggen. Du skall få se min farfar, sa han. Han som låg sjuk i storarummet.

Det var en tavla i olja, han förklarade den klassiska teknik för skiktmåleri som använts av profetens broder Charles. Motivet djupnade. Ansiktet fick liv. Den brunhåriga mannen såg rakt igenom mig, ut ur sin tidlösa oändlighet. Jag tänkte att jag snart måste få bli vuxen och göra något märkvärdigt så att jag också fick mitt porträtt i olja. *Det behöver inte du*, viskade en röst, *som stått barfota i klockklangen*. Pappa verkade inte heller ha några planer åt det hållet. Så väl klarade han sin balansgång på bruket, att han kunde underkasta sig ordningen och ära sina chefer som tjänade han Gud. Det var nog för honom att lyssna till sången i sitt hjärta och veta att pianot innerst var vitt. *Why not take all of me*, sjöng han till universums skapare och herre. Han hade sin musik och sfärer. Men en gång hade han lurat indelningsmännen.

Det skulle sättas ackord på plåtverkstan, och pappa hörde till riktkarlarna. Tidsstudiemän hade infunnit sig med stoppur och rutat papper. Varje moment skulle tidmätas då pappa hamrade till en skorstensplåt. Arbetets olika moment var redan förtecknade i marginalen på rutpapperet. Nu skulle ingen-

jörerna avgöra vilken tid varje moment fick ta. En viss marginal skulle finnas, för man fick ju inte pina livet ur de stackars satarna. Pappa var ung och finurlig. Vad tidsstudiemännen inte visste var att han tagit en tjock, fodrad läderväst på sig under skjortan och arbetarstället. Inte hade han slagit många slag i den varma verkstaden, förrän svetten bröt fram över hela kroppen.

– Vi får skriva så här i stället, hörde han ingenjörn med blocket säga. Killen är ju genomsvett. Han gjorde sin kollega uppmärksam på siffrorna han skrivit.

Så såg min farfar ut, fortsatte pappa. Han hette Anders precis som du. Anders Bernhard – och han var plåtslagare. Han bodde här i Bernsro. Det är hans hus. Ingen kunde göra så fina saker som han. Han har slagit vindflöjlar och smyckat de finaste husen i Norrahammar och många inne i stan. De rikaste hus har han fått pryda, disponentvillor och societetshus. Lampor av mässing har han gjort, och brickor och ljusstakar och kandelabrar, till och med bord. Och vet du vad han har gjort mer? Vet du vad som är det allra viktigaste föremål som lämnat hans händer? Det är kyrktuppen, hela spiran med

glob och allt. Det sitter ett hemligt dokument där inne, som bara vi i familjen vet om. Men ingen vet vad det står eller vad det betyder.

Jag kände på denna stora sanning, att vi alla tillhörde Anders Bernhards familj. Han hade levat i Bernsro, som omslöt oss varje natt som en del av rymden. Hon lät oss vila under himlafästet, i skydd av den Edens lustgård som lägrade huset under trädens slöjor. Hans bibliotek var inte från kunskapens träd utan innehöll de lätta att leva volymer han hämtat ur drömmen om Eden. Mitt ok är mildt, viskade hon. Han fanns ännu hos oss i släkten som ett stort, andligt träd, med grenverket längre och längre bort i tiden, andligare för varje generation. Det förband oss alla med Guds tidlösa nåd. Det ställde oss alla i klockklängen. Det vaggade oss till sömns i det grenverk som sjöng sina smek samma sånger. Jag tänkte mig det som ett uppochnedvänt träd, som fördolt för andra växte fram ur den himmel som stod i kobolt och evig rymd högt över Bernsros tak. Det var som om huset ännu tillhörde förfäderna, ända tillbaka till Abraham. Deras andedräkt satt i väggarna, deras själ höll uppe taken. När någon berättade om uppdraget att leva,

som det tecknats av Gud i våra celler, då stod deras uppgivna ande som ett tvärdrag mellan oss och alla människor, mellan Guds namn i himmelen och hans rike på jorden. Det blev uppenbart att inte bara kroppar finns. Själva huset andades genom skorstenen.

3

Idévärlden

När jag började skolan bodde vi ännu kvar i Bernsro. Farfar var kyrkvärd och gick på hembesök hos folk tillsammans med prosten. Hans gång var långsam och huvudet litet på sned efter den andra hjärtproppen. Balansgången tog sin tull av kroppen. Hitler är en begåvad pojk, men farlig att leka med. Farmor tyckte inte om att hennes Carl gick till statskyrkan och hölls med Assarsson, en statens tjänare. Vad hade staten med kyrkan att göra? Man kunde undra vad som var viktigast, sammanträdena och springet eller Guds rike. Det viskades i samhället att han var frimurare men bara på fritiden förstås, resonerade man. Som om en Herrens tjänare kunde ha någon egen tid! fnyste far-

mor. Präst är ett heltidsjobb, och då menar jag inte åtta timmar. Jag menar tjugofyra, sa hon.

Pappa och mamma hade en dispyt om matinéerna. Det hände att vi gick till Savoy eller Folkets Hus och såg Micky Mus eller Tarzan, apornas son. Farmor Rut tyckte inte om det. Pappa kunde också bli misslynt om jag inte var finkladd om söndagarna, men mamma sa att det var väl inte så noga jämt. En gång tog jag fram en Kalle Anka & C:o i kyrkan hos farfar, men då var mamma väldigt noga med att jag skulle stoppa undan den igen. När jag inte lydde tog tog hon den ifrån mig och lade den i sin väska, snabbt för att ingen skulle hinna se. Jag anade att de vuxna själva kunde vara osäkra på vad som var indelat och icke.

Jorden var inte Guds rike än.

Vad var det för farligt med en tecknad anka inne i kyrkan? Det gick väl lika bra som *all of me*? Kanske förstod inte människorna att fantasin ger flykt åt tanken. Det man har i kroppen måste man väl få ha i själen. Varför fick man inte gå på matinéer på söndagarna, när man ändå var ledig? Visste de inte att man kan visa alla vad man vill, till och med

visa indelningsmännen? Till och med hela kroppen? Kanske det satt en skrockande skock av disponenter längst bak i salongen, men inte då för att vaka på mig. De drömde väl om att bli Tarzan, som apornas son, eller Errol Flynn. Alla ville vara Errol Flynn. Eller Fred Astaire. Det var deras hemlighet med Gud. En del läste biologi och gjorde resan med Beagle, fast det var söndag, för nu rådde Eden och alla kunde göra vad de ville. Till och med fan själv fick komma ut och leka i solskenet. Jesus kanske var Tarzan, och jag hade aldrig skrivit på för indelningen av veckan och året.

Skolan tycktes vara undantagen från indelningstvänget. Den fick vara i fred, som en himmel. Så var det kanske med kyrkan också. Inte hade prosten något med tvång att göra. Han skulle nog ha skrattat gott åt knattarna och tyckt det var intressant med gröngölingsboken. Skolan låg precis som kyrkan under ecclesiastikdepartementet, som hade band med Vatikanen. Jakob frågade fröken en gång varför inte påven kom på åhörardagarna. Alla trodde att han var en idiot.

En gång när jag var med farfar i sakristian

kom prosten dit. Jag berättade för honom om Tarzan, som slängde sig i lianer från träd till träd, för jag trodde inte han kände till sådant. Assarsson lyssnade uppmärksamt när jag berättade hur apornas son kunde klättra som en apa och sätta stopp för infångandet av vilda djur utan att använda andra vapen än tigrar och elefanter.

– Du är ingen apornas son, sade farfar då. Du är Guds son. Prosten tittade på honom och nickade eftertänksam.

– Men du skall veta, Anders, sade han, att så har det inte alltid varit.

– Har jag inte alltid varit ett Guds barn?

– Njaej, jag skall förklara. Assarsson lutade sig bakåt i karmstolen vid sitt skrivbord och föreföll bedja.

– Ingenting kan skilja oss från Guds kärlek. Hela våra liv lever vi i hans famn. Hela vårt väsen vilar i hennes kärlek. Men alla förstår inte det.

– Varför inte det då?

Farfar sneglade på prosten och godkände därmed frågan.

– Därför att människan skapade Gud till sin avbild. Människan gjorde en gud i sin bur. När vi hade ätit av kunskapens träd såg

vi allt i ett begränsat perspektiv. Vi såg Gud som en sträng styvfar, en far med gränser och streck, hot och straff.

– Vad är perspektiv?

Farfar välsignade också den frågan.

– Det är när man ser från ett visst håll eller med ett visst slags ögon. Kan du förstå det?

– Kanske. Som glasögon ungefär?

– Ja! Det är en bra liknelse. När människan åt av kunskapens träd förstod hon att det kan bli kallt i kväll. Då måste vi ha kläder på oss. Och i morgon måste vi ha mat igen. Och varför är vi på samma ställe hela tiden, låt oss utforska hela världen! Och vi måste ha ett öga på de andra, vad de kan hitta på. Vi började forska och planera, och allt vi förr hade skådat och bemästrat såg vi nu genom glasögon av tvivel. Det var ganska mörka glas. Aldrig var vi nöjda, vi trodde vi behövde något mer eftersom vi tvivlade på att vi dög.

– Och då blev vi utdrivna ur Paradiset?

– Nej. Skulle Gud ha kört ut oss, vår egen far? Nej, det var genom de mörka glasen det verkade så. Våra tvivel förrådde oss, som Shakespeare sa. Man kan se det som en mask också. Vi tog på oss masker som skådespe-

larna. Glada masker visade glada miner. Eller onda ansikten för mörka tankar. Vi försökte skrämma våra ovänner och glädja våra vänner och trodde att Gud måste vara likadan, än det ena och än det andra. Men Gud förändras aldrig. Han visar samma ansikte mot alla. Hon ler mot oss hela evigheten.

– Är Gud både hon och han?

– Ja visst. Vi kan inte förstå hur någon kan vara både mamma och pappa på samma gång. Men det kan Gud. Är det inte fantastiskt?

Farfar log belåtet.

– Nu förstår du varför jag håller mig i kyrkan, myste han. Vi kan kasta våra masker och vara likadana mot alla. Vi kan avslöja våra hemligheter. Då blir jorden himmel.

Prosten reste sig och bad honom sätta upp ett nummer på psalmtavlan. När jag kom hem igen slog jag upp numret, av ren nyfikenhet, och läste igenom texten.

*Härlig är jorden, härlig är Guds himmel,
skön är själarnas pilgrimsgång.
Genom de fagra riken på jorden
gå vi till paradiset med sång.*

*Tidevarv komma, tidevarv försvinna,
släkten följa släktens gång.
Aldrig förstummas tonen från himlen
i själens glada pilgrimssång.*

*Änglar den sjöngo först för markens herdar.
Skönt från själ till själ det ljud:
Människa, gläd dig, Frälsarn är kommen,
frid över jorden Herren bjöd.*

*

Fröken försökte få oss att förstå vad Platon hade sagt om idéerna. Verkligheten är för stor för våra ögon. Vi kan inte se allt på en gång, bara litet i taget. Vi ser inte tingen som de verkligen är, bara ett begränsat perspektiv. Allt är outtömligt. Såg vi det gudomliga ljuset alldeles som det är, skulle det bli för mycket för oss. I nuet måste vi blunda, gå in i vår kammare och besinna att Gud är en. Innerst består vi alla av ljus, samma ljus som Gud själv är. Vi har en energikropp alldeles innanför huden. Och längre in har vi en ljuskropp, som förstår allt och upphäver alla gränser. Alla är vi innerst ljusandar, vi lever i Gud, och sakerna som omger oss är

också av ljus, om det är fikonlöv, frukt eller hyddor. Alla elementen är ljus; jord eld luft och vatten, och de har tecknats i våra celler. Både ljusa och mörka färger är ljus i olika grader, vi behöver dem alla för jordens palett. Både vita och svarta pjäser är ljus. Ja, till och med det svarta är osynligt utan ljuset. Vi spelar olika roller i livets schack. Sakerna vi lekte med som barn var eviga och flyktiga på samma gång, fast vi tyckte de höll att hålla. Allt är evigt och allt byts ut. Det är bara människan som är evig. Därför blev kroppen också andlig, sa fröken, så att den inte kände skillnad på handen och vad den rörde, ögat och vad det såg.

Hela världen rördes av hennes trollspö och blev ljus. Hon var den underbara fe Gud sänt oss. Jag älskade hennes lektioner. Hon visade oss iskristaller på skolans fönster när vi var insnöade i Sandseryds skola och i kylan inte behövde ta rast. Vi såg film om flyttfåglar och fladdermöss. Hon gav oss att smaka kakor av honung som med sina sexkantiga celler fick visa att bina liksom fåglar var fullfjädrade geometriker och navigatörer. Pythagoras, Örsted, Kepler och Kant hörde till de största naturvetarna. De förundrades

över att universum var begripligt, att naturen så gick att förstå. Dansken Örsted trodde att elektriciteten var ett slags kärlek som hela naturen badade i. En vithårig farbror Albert hade trott att universum var byggt av samma ämne som själarna. Han var så vis att man knappt kunde ha honom inne.

– De hela talen rymmer hemligheten med världen, sa fröken. Hon talade så poetiskt. Allt är byggt på platonska kroppar, fullkomligt sköna, harmoniska. De finns i våra själar redan när vi föds och går igen, återklingar, i de spröda tingen runt oss. Se efter i era hem. Vad är ett hus om ej en idévärld? Det är som en yttre kropp. Allt har blivit till för att tjäna det mänskliga. Pinnstolen är släkt med den mjukare fåtöljen, och båda måste följa våra linjer och ge oss stöd med sina fyra ben. Och den hela naturen tjänar oss. Himlen är världens tak, jorden vår källare. Skorstenen leder upp i vår luft, avloppet ned till vattnen. Allt hör ihop med själen och är som den heligt, något indianerna redan visste. Manitou var ju den store Ande som allt genomdades av. Plotinos, Hwasser, Planck och Moore, som också hörde till naturvetarna, förundrades hur universum kunde begripas, att

man kunde förstå tingens gåta. Universum är en värld av hela tal och andliga, platoniska kroppar. Det heliga var för Platon som för de gamla hebréerna talet ett, för det finns bara en Gud, kan bara finnas den Ende. Och med honom är vi alla släktingar av ljus.

Några pojkar hånade henne bakom ryggen. 'Med honom är alla idioter släkt!' Vad gjorde det för skillnad om allt var idéer när man slog sig, åt gröt eller sket? Ingen alls. Därför var det bara dumt prat och dessutom ovetenskapligt. Fysikerna hade bevisat att det bara finns atomer i allt och att de rörde sig rent slumpmässigt och utan själ. Stor och stark går till Folkets park. Liten och klen går till Frälsningsarmén! Det har Charles Darwin bevisat på resan med Beagle. Fattar man inte det är man ett Judeschwein.

Det där sista hade blivit ett mantra i skolan. Det upprepades efter en film vi sett om nazismen, mest på skämt. Men det var bra att ta till tänker jag att de tyckte, ungefär som en svordom när man behövde en. Det hände nog någon gång att jag tog det i min mun jag också när jag var ensam, mest för att känna hur det smakade, men jag tyckte inte om det. Judeschwein var någon som all-

tid var på fel sida om gränsen. Det gick inte att uttala i klockklangen. Klockorna dog och hela världen blev platt.

Jag satt tyst i skolan och lyssnade. Det gick inte länge förrän det märktes, men det dröjde till tredje klass innan de andra förstod att jag litade på magisterns lärdom. Vi hade fått en manlig lärare nu, och han tog vid där fröken slutat. Det var han som på allvar började visa hur de platonska kropparna rör sig i världen. Han hade gjort egna modeller av dem, och de förvarades sedan en tid i skolans materielrum. Han hade upptäckt att mitt intresse var äkta och ägnade sig därför mest åt den övriga klassen. Mest vände han sig till några pojkar som hatade skolan och alla som tyckte om den, bara för att de själva inte ville lära sig något. Det var de som sade Judeschwein i var och varannan mening. Deras pappor sade att man kan klara sig utan skolkunskaper, har man bara sunt förnuft. Och Gud finns inte. Därför var det bara att bråka och väsnas hela skoltiden.

Jag hade aldrig tänkt närmare på hur andra betraktade mig. Livet var spännande som det var i böckernas värld och verklig-

hetens. Jord och himmel var ett. Världen var ett skönt spel av ljus i kyrkans fönster. Rena bäckar bröt fram i dem. Jungfrur blev havande, tankar fick flykt. Nazistdjävlarerna föll till slut på knä, men fick gråta floder innan de benådades.

En gång när enheten i Guds namn stått stark hade skolorna legat under katedrallerna och haft kyrkfönster de också. Det var på katedralskolans tid. Nu var den enheten försvunnen, och i stället talades om en ny enhetsskola, efter resan med Beagle. Det gick inte att ha kyrkfönster i skolan längre, för alla slog sönder dem, både barn och vuxna.

Judeschwein!

De gav sig på oss som litade på magistern. De kom med svåra frågor och ilskna påståenden. Vi hade gått på vad småskolefröken sagt, påstod de. Det finns visst ingen Gud. Det är kampen för tillvaron som gäller alla, inte någon jävla frälsning. Det naturliga urvalet gäller oss också. Det gäller människan, förbanne mig! Ingen kommer undan naturlagarna. Allt håller på att utvecklas, och de som inte klarar det får bli mat åt de starka. Inget ont i det. Tal och idéer existerar

inte för sig själva. Det är bara när det finns t ex fem päron och fyra äpplen som talen fem och fyra får ett innehåll. Att det skulle finnas heliga tal är bara snack, liksom att allt skulle vara ett. Det finns massvis som inte är ett. Och ingenting är Gud, om man inte använder det som namn på något bestämt, och då blir det ju antingen nonsens eller självklart. Om jag kallar världsalltet för Gud så blir ju gud bara en synonym till universum. Det finns ingen själ och inga tankar i och för sig. De finns bara när de hör till en kropp. Tankar är kemiska processer i hjärnan. Det finns inget evigt liv. Allt som finns är ett jävla liv! Det som finns är elektricitet och kemi. En hund springer, och sen dör den. Fattar du vad det betyder? När du är död, så är du! sa Torbjörn och körde fram ansiktet alldeles intill mitt. Han hade samlat munnen full av saliv, som rann ut mellan tänderna och ner på marken. Livet kommer från havet, sa han. Det är värme, vätska och el. Och sånt. Du mä. Men jag bara tänkte på hur han spottat åt Johanna för tre veckor sedan, för att hon gick till kyrkan och skulle få vara Lucia, fast hon inte var vit.

– Kan ni tänka er den, med ljus i hår? fli-

nade de. Har ni sett hennes handflator? Det är ju som att vända på en katt.

Förstod de inte att det gör stor skillnad hur man behandlar varandra? Om vi människor var elaka och tanklösa hjälpte det väl inte om vi bestod av atomer. Spott och spe är kärlekslöst och har inte så mycket med vetenskap att göra.

Säkert var det indelningsmännen som sänt ut dem, tänkte jag, och att ta upp kampen mot dem var ju helt ogörligt. Hur skulle det förresten se ut om man slogs mot alla dumma? Det hade kanske varit bättre att säga ifrån på allvar och kanske ta till nävarna en enda gång, som Pippi Långstrump ungefär. Bara en enda gång, bara för att visa att man trodde på något högre och inte var rädd för dem. Att deras dumheter inte spelade någon roll, eftersom Nåden är större än allt. Men jag fick tunghäfta. Jag brukade inte säga Judeschwein, men vågade heller inte ta ordet kärlek i min mun. Det var nog Farbrorn som höll mig tillbaka, trodde jag. Eller Ahasverus. Men det var helt enkelt jag som var rädd. Rädslan var min egen, och jag kunde inte skylla på någon annan. Det kändes till och med värre än när jag var liten

och skulle sova. Ett kallt mörker rådde mitt på dagen. Ingen såg det utom jag. Magistern anade ingenting, och Gud lät de okunniga hållas, precis som jag.

Så blev det vanliga bland pojkarna att slåss. Ingen fanns där som avrådde dem. Nästan varenda rast utbröt ett kurr. En skrånande skock flockades kring de två slagskämparna på marken. De kopplade grepp om varandras huvuden och drog för allt de var värda. De satte krokben för att få omkull varandra, sparkade på varandras smalben och boxades i ansiktet. På det sättet hamnade de först på marken båda två förr eller senare. En del fick näsblod. Den andre skulle bara underskuvas inför allas blickar, och så visste man det. Till slut kunde varenda pojke hålla reda på vilka i klassen som var starkare och svagare. När det var avgjort kunde det hända att ettan i vår klass slogs med ettan i parallellklassen. Sedan var det tvåornas tur. Det kunde bli ganska jämnt mellan klasserna, och det höll intresset vid liv som vid en olympiad. Eller finnkampen. Men jag tyckte mycket illa om alla dessa handgemäng. Jag höll mig för mig själv eller var tillsammans med flickor, särskilt Johanna, och ett

par stillsamma pojkar. Vi visste inte var vi befann oss i hackordningen. Vi stod utanför indelningen. De andra trodde vi var fega, men det var vi inte. Det var bara så att vi inte trodde på Darwin.

När klassen gått med på det där med Johanna gav sig Hans och Torbjörn på henne jämt och ständigt. Det blev som underhållning. Lite omväxling piggar upp. Det gällde att se hur mycket hon tålde. Man kunde skoja och balansera på gränsen, utan att klassen tyckte det gick för långt. De använde snö och sand och klipulver från nyponen, vatten från Tabergsån och sina egna elaka ord. De skulle tvätta bort skiten, sa de och flinade. Hon hade ju tre bruna ögon, och två av dem satt i ansiktet. Och hennes blekfis till bror, som inte vågade försvara henne. En svart skit och en vit skit! Sådana skulle spolas ner i avloppet och inte vara uppe i dagsljuset och runka. Varför hade inte pappan lärt honom slåss? Var han lika ynkligt feg? Judeschwein!

En gång hade magistern kommit ut och sett det. Han trodde det var en lek och skratade åt alltihop. Efter det stod de inte att hejda.

De bevisade sin rätt genom att knuffa omkull henne i pölarna och smeta ner henne med gyttja och därefter ta henne ner till ån för att tvätta bort dyngan i det iskalla vatten. En gång fick hon tugga på ett par kondomer som flöt förbi. Allt brukade hinnas med innan det ringde in, snyggt och fint. Men den gången blev det för mycket, hon gick hem från skolan för att hon inte stod ut, och jag av alla människor hade dåligt samvete för att hon skolkade från lektionerna som var kvar. Hon blev förkyld och kunde inte gå i skolan på över en vecka.

Jag visste att hon förlät dem och funderade på ett sätt att visa det. Hon var min bästa Lucia. Om hon inte hade varit svart skulle jag nog ha blivit kär i henne. Ingen kunde vara modigare än hon, eller godare.

Den veckan hon var hemma gav sig klassen på hennes bror Jakob i stället, redan första rasten dan därpå. Varför tar du henne inte i försvar? hånade Torbjörn och sköt fram hakan. Är du för feg för det?

Hasse lade sig på huk bakom Jakob så det blev lätt för Torbjörn att vråka ner honom på marken när han snubblade. De andra pojkarna i klassen vältrade sig över honom,

och så höll det på under rasterna den dagen. När han låg underst med ben och magar omkring sig kunde han knappt andas och skrek på hjälp. De släppte upp honom samtidigt som magistern i parallellklassen kom ut. Han sa det var likt pojkar att jämt slåss. Var det du som drog igång det? frågade han Jakob. Varför har du fått allihop emot dig? Och vad lipar du för, blöder det nånstans?

En gång när vi blivit äldre sa Johanna som det var. Det hemskaste var inte att de elaka pojkarna bar sig åt som de gjorde. Det fanns flickor som var lika grymma. Och det var konstigare och mer avgörande att magistern tyckte det var naturligt och att de snälla, som Jakob och jag till exempel, inte vågade göra någonting. Man behövde väl inte slåss, bara protestera och ställa sig i vägen eller så. Visa var man stod. Säger man var stand in för Gud. Jakob hade det nog klart för sig, men han hade sin sjukdom att kämpa med. Han ville inte tala om den. Hetsa upp sig fick han inte för doktorn. Annars skulle han nog, sa hon. Jag tror hon trodde på farfars Gud och Platons matematik, men utan att vilja kasta skuld på andra för vad de trodde och gjorde. De hade kastat maskerna. Men något borde

man kanske göra. De andra levde inte för helheten.

Jag undrade vad farfar skulle ha gjort om han vetat. Kunde han ha talat med indelningsmännen på bruket, kanske. Men jag hade en känsla av att de låg bakom alla elaka pojkar. Ibland hade det lyst igenom att fröken och magistrarna gav efter för indelningsmännen på något sätt. Skolan var kanske inte indelad ännu, men skulle säkert bli. I första klass hade vi fått ha med oss smörgåsar till frukostrasten. Bara små mjölkflaskor fick vi av skolan och pappa betalade böckerna. Det var tre deciliter i en flaska. Sedan började bispisningen i köpingen och vi fick böckerna gratis, men det var nog så att indelningsmännen bara betalade om de fick bestämma mer över undervisningen. Högre upp blev det lektioner om den indelta matematiken, den som används för att dela upp och sönderdela med hjälp av mätning. En åtskillnad etablerades. ”Vi och dom.” ”Vi eller de andra” fick fäste i själarna. ”Det blir han eller jag.” Harmonin gick förlorad och atomläran ersatte idéläran om alltings enhet.

I realskolan i stan var namnet religions-

kunskap. Ingen sade något om Gud längre. Sådant var bara vidskepelse. Ingen kunde ju mäta eller väga Gud och därför gick han inte ihop med vetenskapen. Märkligt nog gjorde det stor skillnad för människan också. Själ-
len blev lika ovetenskaplig som Gud och himmel, var bara ett bländverk i en dans av vätskor och elektricitet. Religionskunskap blev det ämne som på ett vetenskapligt sätt behandlade folks vidskepelse.

– Det är till och med tråkigare än kristendom, sa Simon till magistern på en lektion. Det var kul med Josefs bröder, åtminstone.

– Nehej. Det är jätteroligt att jämföra religionerna med varandra, försäkrade magistern i ett försök att göra sig lustig. En legend säger att Jesus var i Indien som pojke. Kristus och Krishna är kanske samma sak. Jesus kallades Vite Krist av våra förfäder häruppe i norr. Krishna betyder visserligen den svarte. Men berättelsen har vi alltså på flera håll. Det kanske finns många jesuar? Det säger inte kristendomen något om. Men tänk om det är sant? Jiddu Krishnamurti är till exempel en vis man i vår egen tid. Han föddes i Indien 1895 och är en känd mystiker. Det finns många som tror att han är Messias

som har kommit tillbaka, men själv viftar han bort det, precis som Johannes döparen. Jag är bara rösten av en som ropar i öknen, sade han. Han liknade ändå Jesus på många sätt, framför allt i sin lära. Han sade att det råder en dold harmoni mellan världsalltet och den lilla människans själ. Han reste runt i hela världen och spred förståelse mellan religionerna genom att visa hur lika de är. Alla menar väl, de bara uttrycker sig lite roligt. Religion, myste han. Det borde heta religionskunskap!

– Det ä la samma skit vad man kallar't, sa en pojke halvhögt.

Jag förstod honom. Meningen var ju bara att man skulle lära sig vad olika folk trodde här och trodde där, när det gällde frågeställningar där ändå ingen sanning fanns. Man får tro vad man vill, om man tycker det blir bättre då. ”I mitt rike får var och en bli salig på sin fason” hade någon sagt. Det fanns ingen sanning om Gud, bara om de troende och dem som tvivlade. Och när själen jagats bort blev kroppen desto viktigare. Tidigare hade det räckt för mig att jag var normal och frisk och kunde röra mig, men sedan blev det jämförelser med andra barn och alla

tycktes anse det väldigt intressant att jag var mindre.

De stora brukade le överseende när en del pojkar hånade mig. En del vuxna verkade anse att det var rätt att visa sin styrka på andras bekostnad. Skolsköterskan i småskolan var säkert utsänd av indelningsmännen, hon också. Hon skulle till varje pris kontrollera syn och hörsel noggrant och mäta och väga alla människor innan hon gjorde sina stick. Hon förde noggranna anteckningar på rutat papper, precis som tidsstudiemännen. Hon verkade tvivla på allt och alla, innan hon fick sina siffror under kontroll. Hon skrev in längden på oss alla och sparade förteckningen till nästa år för att se om vi vuxit. Nästan hela klassen uppfattade längden som ett slags betyg. De långa hade vuxit duktigt. Sedan tog hon prover på blodet för att kunna jämföra atomerna. Sedan skickade hon det till statens laboratorier. Jag var rädd ett tag att det skulle vara något fel på mitt blod, eftersom jag var så annorlunda. Du är negativ, hade hon sagt till mig inför hela klassen. Kanske skulle de komma och hämta mig och mina föräldrar.

Jag frågade pappa om indelningen och

blodet i rören. Då tog han med mig till fotografierna igen och visade mig först de små mormorsramarna och sedan Anders Bernhard i olja. Farfar nickade i rottingfåtöljen när vi gick förbi. Men så reste han sig och följde med till Anders Bernhard, något han aldrig brukade göra. Det var ingen borgerlig handling. Han var påtagligt entusiastisk, men hade svårt att få fram orden. Det var något särskilt med vår släkt, som hade ett särskilt uppdrag. Nej, det hade ingenting med vårt blod att göra, utan med att vi ätit av Livets träd. Men det var hemligt och gick inte att tala om på vanligt språk. Det var ingenting borgerligt och ingenting vetenskapligt. Det gick inte att mäta och dela in och benämna utan vidare. Man fick ta allt eller inget. Det kallades för att bli frälst. Om man inte kunde bevisa det, fick man tro på det ändå. Det hade Kant gjort, han i Königsberg med sitt kategoriska imperativ. De avgörande sakerna i livet måste man bestämma själv. Man har en fri vilja. Där hade Kant varit överens med en andeskådare av vårt eget folk, biskopen Jesper Swedbergs son. Det handlade inte om det eller det, inte om gränser och godkänt. Att äta av Livets träd,

det var att leva i tro. Det var att stå naken till klockors klang. Att tro på människans släktskap med Gud ger oöverskådliga följder. Man behövde inget bevisa, eftersom man hade lämnat det indelade området, tagit av sig glasögonen och kastat masken. Det var därför jag inte var som andra barn. Jag visste vad jag inte behövde. Jag visste jag hade allt. Jag skulle växa upp för att vandra omkring här i världen och berätta liknelser för alla indelningsmän. Det var en hemlighet som ännu måste bevaras. Därför arbetade både farfar och pappa, Carl och Ingemar, för indelningsmännen – men det var skenbart. De var tillsammans med dem på bruket, talade med dem varje dag, så att de kunde lära känna deras tankar och planer. Eftersom indelningen var ett slags missbruk av idéläran, kunde den ibland användas med förstånd så att det blev bättre för alla. Atomerna är också ett sätt att uppfatta Gud, men ett mycket avlägset.

Anders Bernhard såg fortfarande ut från tavlan men förbi mig. Jag försökte möta hans blick. Han har gjort tuppen, sade farfar, glöm inte det. Samtidigt fick han en uppenbarelse från vår Gud som han skrev ned på

ett papper. Det är dokumentet. Det handlar om att vi kan bli helt fria från indelningen medan vi lever i kroppen. Gud tar över våra liv. Det är det som är Jesu återkomst. Vi kommer in i Guds rike om vi betraktar världen på lite håll. Han gjorde det. När du blir stor kommer du att förstå alltihop och leda människorna rätt. Läs Swedenborg – och Zohar. Jesus var en stor kabbalist, en lärare som själv var budskapet. Han var befrielsen. Han var ljuset.

Pappa trodde att det inte var någon skillnad egentligen. Det fanns förstås bara en värld, men den kanske kunde beskrivas olika. Med frökens glasögon på sig såg det ut på ett sätt, med indelningsmännens på ett annat. Men det var ändå samma värld som åskådades. Bry dig inte om Hans och Torbjörn. Prata med Jakob och Johanna i stället.

4

Ljuset

Jag hade börjat i realskolan. Varenda dag måste jag stiga upp klockan sex och äta frukost med grus i ögonen. En morgon måste pappa också ha varit trött, för han hade lagt salt i stället för socker i chokladkoppen. Det gick ju inte att dricka! Jag fick springa fram till vasken och spotta ut den klunk jag höll på att få i mig. Kanske var det ett undermedvetet val av saltet som den kristna kryddan.

Efter bussresan in till stan var det att kånka den tunga väskan med alla böckerna från busshållplatsen vid hamnplan och till läroverket. Vi gick i klungor genom rådhusparken och jag tänkte på hur livet bland människor var. De starkas seger och herravälde – de mångas överlevnad – krävde att

arbetet, för oss skolarbetet, fick vara det enda som betydde något. På lärarnas omdömen hängde det hur det skulle gå för oss. Man var tvungen att ha bra betyg för att komma in i gymnasiet, och sedan var det likadant där, bra betyg för att få ett vävlönat arbete eller komma in vid universitet. Skolans schema var ett annat hemskt exempel. För att allt skulle gå jämnt ut och alla få exakt rätt antal undervisningstimmar i för ämnet avsedd sal, måste vi släpa våra tunga väskor fram och tillbaka mellan de olika klassrummen på fyra våningar och två flyglar i den stora byggnad som var Högre Allmänna Läroverket. Idrotten genomfördes i det särskilda gymnastikhuset, som var fullt av militäriska redskap. Båda lärarna var officerare i reserven, och en av dem hade arbetat för Hitler. De lade upp ett program som sög musten också ur de bästa, med långa språngmarscher och skoningslösa tävlingar på de många idrottsplatserna i och omkring staden. Av de mest utvecklade pojkarna i klassen krävdes det att kapten skulle kunna stå på deras magar, och det utan att någon smärta fick visas. Det var en övning som jag slapp, eftersom jag var liten till växten och sent utvecklad.

Men det viktigaste i detta uppfostringsprogram kunde ingen slippa undan. Det var rent märkligt hur indelningens funktionärer kunde infiltrera också hemmen, utan att det mötte några protester. Alla vuxna utom präster och vissa lärare hade redan accepterat att det värdefulla i livet alltid kunde mätas i pengar. Den enda meningen med livet var fysisk överlevnad, och den ansågs gynnad endast genom ansamlandet av pengar, vassa armbågar och statusföremål. Man skulle vara framgångsrik, och för det måste man tävla i sådant som gick att mäta. Allt flera hus byggdes för människor som bara bestod av atomer, ingen själ, det skulle riktigt understrykas. Genom att planera och inreda försökte man bestämma vad en människa var, och de flesta lät sig villigt bedras, eftersom det var modernt. Fantasin var nog också ovetenskaplig, tänkte jag, som gärna skulle ha hört till en annan värld. Grannpojken Per och Totas höll med mig. Kanske var det annorlunda i Tysklands medeltida städer. Magistern hade berättat om Weimar, där gatorna var uppkallade efter romantiker som trodde på Platon. Albert Schweitzer hörde till exem-

plen, liksom Goethe och Schiller. Kompositören Richard Wagner hade bott i Jena, liksom filosofen Friedrich Hegel. Wagner hade tolkat hela det tyska folkets känslor i sina operor om en gyllene storhetstid i vårt ariska förflutna. Det tyckte jag om. Det kändes bra att härstamma från hjältar i urtiden. Då blir det en helt annan stad. Jag undrade hur det skulle vara om all världens sovrum haft takfönster, så att man kunnat se stjärnorna till sin aftonbön. Hur skulle livet ha varit, om det funnits öppen spis och fåtöljer i badrummen, om bokhyllor varit altarskåp och det funnits en tornkammar för rena tankar i allas hus.

Om det från källarna gått hemliga gångar till den underjordiska katedralen nere bland källådrorna.

*

Totas, Per och jag drog iväg på långa promenader genom skogarna. Runt Norrahammar fanns hedar, raviner och kärr. Vi sökte oss till okända eller glömda stigar i de åldrade bygderna runt samhället. Det hände ibland att vi 'gick ålderlandskap' eller 'bröt nya

vägar'. Vi måste skärpa våra sinnen för att kringgå svårigheter i bergskrevor och vattenfall eller på väg över förmultnade broar. Det fanns anläggningar från Gustav Adolf och forntid. Häradsvägen gick från järnåldersbosättningar i Kåperyd ända ned till Jönköping.

Finge man resa en boning långt borta från indelningsmän behövde den inte bara byggas. Med andliga kroppar kunde den skapas, med tankens fria rymder utan band. Man kunde på så vis, alldeles som i Skriften, bo i hus som inte är gjorda med händer.

Min vän spelade ut, stirrade med ögonen helt uppskärnad, såg spöken och gastar. Jag tänkte att han gott kunde ha haft rätt. Det okända var en väg ut ur det kontrollerade området. Hans pappa var en bildad karl. Man kunde ha sagt till indelningsmännen att se på Gustaf, ni behövs inte här med era fördömda kontroller. Ibland verkade han känna till Livets träd och dokumentet.

Hur ska vi ställa oss till livet? Att en del hade haft det svårt redan i folkskolan visste nog mina föräldrar. Jag antar att de talat med magistern om det, som gått till verket redan när Johanna var sjuk, läxat upp Hans,

Torbjörn och Bosse inför allihop. Hela klassen klöv han.

– Det där med stark och svag har vi gjort upp med i Sverige, påstod han. Ni går inte i skolan för att bli arier, utan för att bli människor.

Det gjorde att jag kände mig ännu ensammare. Jag var ju människa alla redan. Åtminstone trodde jag det. Farbrorn stirrade på mig genom människor jag mötte. Hans ensamhet bar jag med mig, överallt, som senare i realskolan. Den syntes utanpå och de andra måste ha undrat vad jag var för en. Jag undrade om Jakob och Johanna kände likadant.

– Nja, sa de. Inte precis. Jesus lever i oss. Man kan säga att han lever livet åt oss, så vi behöver inget göra.

Det gjorde nog inte saken bättre att jag gick i kyrkan för att bli konfirmerad. Pappa och mamma tog tillfället i akt och började också söka sig till Guds hus. Det var min mor som hade blivit frälst.

– Hur har jag kunnat gå så länge utan att förstå, sa hon till mig på sängkanten. Vad hjälper det hur man ser ut, vad man kan. Rut hade nog rätt hela tiden, fast jag trodde

hon bara var sträng och ville köra med mig. Jag har talat med farfar. Jag sjöng *all of me* för honom, och han blev så glad att han kramade om mig. Han säger att vi måste göra som vi känner. Det är för din skull också, Anders. Hon strök mig över håret. All of you, and it will be a very merry Christmas.

Det blev en underbar jul. Vi förstod att julen bara handlar om all of me. Den som tar emot barnet blir hel och hållen barn. Det handlar om att med hull och hår stå barfota i klockors klang. Då finns inget annat.

En mörk, snöig februarikväll tog vi emot Kristus i kyrkans bröd och vin. Jag tror att indelningsmännen upplåtit substanserna, fastän det störde deras plan. De såg det dock som harmlöst, eftersom de tjänade pengar på det.

En hemlig katolik bröt brödet.

– Vi förvaltar en stor hemlighet, sa han, en hemlighet som är en möjlighet, en möjlighet som i själva verket är något mycket praktiskt. Det förhåller sig så här. Vi kan ta farväl av denna värld redan när vi lever. Himmelriket är nära. Edens lustgård är hel. Människan är en kyrka. Våra kroppar strålar av ljus. Bara ljusets barn kan uppstå i andens värld.

Jag förstod att han tänkte som Platon, att vi är mycket mer än atomer och fantasin en väldig kraft som bestämmer rentav kroppens värld och våra öden. Han gick ner från predikstolen och bort till altaret längst fram i kyrkans skepp. Han kysste korset och bad över brödet och vinet, Herrens lekamen och blod. Hoc est corpus Christi ... Då skedde den stora förvandlingen av vår smutsiga värld till Guds rike. Allt som skilde oss från Gud blev kastat i glömskans hav. Vi fick ta emot nådemedlen till renhet i tanken och skilsmässa från denna värld. Mamma låg på knä i sin vita skrud. Hon stod till dop, strålande med blicken riktad upp. En tår rann på kinden.

– Det är jobbigt att döpa ibland, sa prästen till mig när vi pratade efteråt. Ni var lätta, särskilt du förstås, som bara är fjorton år och inte så stor. Men Sigvard som spelar trumpet, han var tung må du tro. Han var tung, men döpt blev han. Han blinkade åt mig.

*

Vi kom alltid tidigt till gudstjänsten. Det

hade pappa i sig, fostrad i borgerlig tid som han var.

Det fanns tidlösa flickor, eviga kvinnor i församlingen. Jag var fjorton år, de äldre och ointagligt vackra. Snart hade jag lärt mig vilka som var trognast, mot Gud alltså. Om de satt sig längre bak fick jag inte veta säkert förrän kören gick upp, och de var nästan alltid med. Ljusa som lucior stod de där långt fram, i kjolar som kyrkklockor, resta till högre gestalt mot de himmelska valven. De sjöng med vackra, trofasta ansikten att Jesus var deras allt och fyllt dem med himmelsk fröjd. Nu gick de hemåt med sång. Deras kroppar strålade av ljus.

Johanna var bara med ibland. När det var något bråk om hennes färg höll hon sig undan. Var är hon, kunde man fråga. De flesta tyckte hon var så vacker, trots att hon var mörk som choklad. Hon prydde särskilt sin plats, när nu de andra mest var ljusa.

Att vara på väg till himlen och så upphöjt vacker som dessa flickor blev samma sak för mig. Utom i församlingen fanns det inga så vackra kvinnor. De var i regel tillgjorda och målade och permanentade sig. De hade plågsamma skor och kläder som inte satt

naturligt utan hindrade deras rörelser. De spökade ut sig sa farmor. Förstår de inte att vad Gud har skapat är bra som det är? Men i kyrkan var de naturliga änglaväsen, äkta och rena som Gud ville ha dem. Det var särskilt en som inför mina ögon fyllde kyrkans skepp med sitt ljus. Ibland såg hon åt mitt håll. Hennes leende var inte bara hennes utan kom från Guds himmel, den eviga världen.

*

Alla längtade efter kroppens förvandling. Med löftet lågande i sina ögon talade de om segern över synden. Kampen hörde till, liksom tvivlen. Köttet hade begärelse mot anden, insikt var att köttet ingenting var. Kampen var inte mot kött och blod, kroppar och materia, utan mot ondskans andemakter i himlarymderna. Bara Jesus kunde vinna kampen, befria den kluvna tanken. Jo, en till: Du, när du slår följe med Jesus, ställer dig i klockors klang barfota.

Alla som trodde på Gud hade fått lära sig att synden krupit innanför skinnet på dem, allt pock från kroppen. De tänkte sig nog att

energikroppen blivit förgiftad på något sätt. Kanske hade själva ljuskroppen blivit mörk. All vanlig glädje var synd, bara Gud kunde svänga sitt spö till välsignelse.

*Din spira Jesu sträckes ut
så långt som dagen hinner.
Ditt rike står till tidens slut,
det står då allt försvinner.*

Att Jesus svängde sin spira gjorde skillnad som natt och dag. Bland människor var äktenskapet den högsta lycka, motsatsen nattsvart synd. En gång fick en ung man gå fram och be hela församlingen om förlåtelse för att hans flickvän blivit med barn. Man såg hur skamsen han var och att alla tanterna tyckte det var intressant, fastän de snörpte på munnen. De tisslade om hur måne det gått till.

Gällde detta mig? Något jag inte vågade säga brann inombords. Var jag ett Guds barn? Var det pappa och farfar, Anders Bernhard och Filip Assarsson som hade rätt, eller indelningsmännen? Tänk om det inte räckte att stå barfota i klockklangen. Hemska tanke! Skulle jag någonsin få Guds insegel och veta

säkert? Jag litade på mamma och pappa som sa att jag var en gåva från Gud. Jag räknades till nybörjarna som måste lära sig vandra länge än. Det är värre än att lära sig gå som liten. Jag höll på i många år innan jag ens vågade lita på mina nya sinnen. I kyrkan hann bänkarna bli tomma under tiden.

Den ljusa måste ha gått, kanske till något uppdrag. Hon och systrarna sjöng också i andra församlingar. Med sina gitarrer tågade de ut till avgörelsens timma, med lugn säker glädjefylld blick. Alla visste att de var under andens inflytande. Varför skulle något binda dem?

Bandet

Jag var sjutton år och förstod inte varför vi hade behövt flytta från Bernsro, till ett nybyggt hyreshus utan rymd. Kyrkan hade kommit ur synhåll.

Kanske var det för att kärleken till förfärderna skulle tillta? När jag betraktade mitt gamla föräldrahem på avstånd fick jag också större klarhet över mitt uppdrag. Att dokumentet handlade om mig personligen hade jag ännu inte kunnat ta till mig, och ingen hade ju heller sagt mig det rent ut. Dessutom var jag i puberteten och hade svårt att skilja på ande och själ och underliv.

Farfar och farmor bodde kvar i Bernsro med yngsta dottern Gunnel. I storarummet lades vita lakan över möblerna, dämpande

mörkret om nätterna. Farbrorn gick över i tunna rökslingor, gled som ånga genom väggar och tak.

Trädgården hade kortats av några meter i väster när Hammarvägen breddades för den ständigt ökande trafiken. Syrénbersån och springbrunnen från kaféets tid hade grävskopor skövlat. Det var ändå fint, med bevarade äppelträd och blomrabatter. Anders Bernhard hade gjort ett solur till den största rabatten och en vindflöjel som ställts längst ut i väster på takåsen. Den gick väl i par med kyrkans tupp tre hus längre norrut, fick Bernsro att resa sig högre än Värnhem och Underlivet. Brukets chefer hade gillat detta. Vindflöjeln var närmast en dekoration och utpekade ju bara vindens riktning. Vilket väderstreck som visades var aldrig viktigt. Om det hade varit en skorsten i stället, skulle Bernsro ha framstått som en filial till bruket. Hade det varit en kompass, så skulle den alltid ha pekat åt samma håll, mot kyrkspiran i norr. Så för hemlighetens skull var det en vindflöjel.

Den första tiden skymtade endast svagt bandet mellan Bernsro och klockstapel. Folk såg i flöjel och tupp bara ett par metall-

arbeten utplacerade till allmän beskådan. Ingen tog särskild notis om dem, och jag tänkte då inte längre än så själv. Men en vinterkväll när gatlyktorna tänts såg jag hur det tindrade till klockklang i mörkret, flämtande men utan verkligt avbrott. Först trodde jag att förbindelsen gällde själva huset, men när jag kände kraften av att ha bott där insåg jag likheten mellan oss och Anders Bernhard och hans Hulda. De hade också lämnat Bernsro nu, men om någon hade rätt till huset var det ändå de båda. Ännu talade man om dem, särskilt vid högtiderna. Gestalter, ej skepnader var de, med sina heliga spår i vårt hus och sin anda lyftande taken.

Norrahammar indelades på nytt med kranar som lyfte och grävmaskiner som rev och slet. Det var på sextiotalet, och på sjuttiotalet. Nu gjorde man moderna hus för kroppar av el och kem. Kyrkan hade ingenting med saken att göra, än mindre Vatikanen. Att tala om klockklangen bland alla stämpelur skulle ha varit som att svära i kyrkan på den gamla goda tiden.

Vi stod beredda för utmaningen, med Bernsro som vårt fadershus och korsmärkta hem. Vi bar alla en lustgård inombords.

Hade vi bott kvar skulle det kanske ha undgått mig.

När farfar gick hem till Herren fick vi en sista förberedelse, som stråk av gудaljus i alla sinnen. Han hade varit på väg med prosten till en åttioåring som skulle firas, men ramlat plötsligt framstupa på vägen. När hans ansikte slog i snön på Mollbergs väg hade livet redan flytt. Så uttryckte sig läkarna. Hans hjärta hade brustit, och vi satt församlade i Bernsro med prosten vid bordets kortända. Han talade om en Carl för sin hatt, en Carl för den vertikala linjen, som hade tjänat himmelen i glädje och visat vägen till ett hem verkligare än Bernsro. Han talade om lustgården i vårt sinne och om vårt andliga släkthem, från vilket vi aldrig förvisats. Han talade om oss alla som kyrkor på två ben, kyrkor ej byggda av människohand.

Vill ni veta en hemlighet, frågade han retoriskt? – Vi är jesuser allihop!

Farmor såg förvirrad ut, men visade honom det förseglade kuvertet från farfars låsta plåtskrin. Det hade legat på den vita duken under hela samtalet, men nu tog hon upp det och såg vemodigt på det. *Öppnas efter min död* hade han skrivit utanpå.

Jag kände igen stilen och förnam att denna handstil ännu var hans, fast han lämnat oss. Utanför tiden har man den kvar. Farmor började hulka. Efter sin andra blodpropp hade farfar vetat att han skulle dö snart, men aldrig berört ämnet. Barska farmor hade ansiktet alldeles förgråtet när hon trevande räckte ut handen med brevet till Assarsson.

Det talade om ett förestående snabbt slut. Farfars hjärta växte och utmätte hans tid. Snart skulle allt förvandlas. Evigheten skulle breda ut sig omkring honom. Här är min kunskap begränsad, skrev han, men där skall jag känna till fullo. Han hade fått veta det en stund han ville dela bara med oss. Prosten läste med stigande gripenhet och hans röst blev nästan farfars där han låg på sjukhuset, om natten plötsligt vaken i sin säng. Mot den vita salsväggen avtecknade sig ett stort träkors. Frälsaren var fastspikad och hade gett upp andan. Huvudet hans hade fallit ned mot bröstet. Han hade gett upp andan, men kom levande till mig. Jag gnuggade ögonen, men bilden fanns likväl kvar. Jag genomrusades av värme då jag förstod att jag inte längre var indelningsman. Jag behövde inte bli bedömd, inte falla offer

för några gränser. Jag behövde inte döma någon annan heller eller inruta deras värld! Mina synder var förlåtna och jag kände i hela kroppen att vi alla ska få mötas igen, på den vita stranden sjunga tillsammans i en stor sångarskara som ingen har kunnat räkna.

När läsningen var slut satt vi alla tillsammans och grät. Ingen tänkte att man inte skall sätta tro till sådana berättelser, att det måste vara uppdigtat. Om någon hade sagt att farfar bara hittat på alltihop skulle jag ha vetat djupast inom mig att den människan var en lögnare, utsänd från indelningsmännen.

Till idag finns brevet bevarat. Det ligger i pappas familjebibel i det nya huset uppe vid kyrkogården. Vi vet alla att det som där utsagts är sant, för vi kände farfar. Vi hade verkligen undrat över hur han kunde vara så glad de där sista åren, fast han inte var stark och kunde gå ut och festa längre. Han spelade nu endast vitt. Hans ärenden i tiden utpekades i hemlighet av Bernsros vindflöjel. Ännu med sin kropp i ett indelat hus hade han gått i tjänst för den eviga världen. Hans skepnad hade förflyktigats. Han var

en hel gestalt, hans liv en barfotavandring i
klockors klang.

Den indelade världen

Det moderliga är så mjukt. Mamma är alltid barntillåten. Man känner sig hemma i hela världen. En mamma är som ett rum för allt levande. Om hon får tar hon hand om alla. Man kunde se det på Johanna. Hon bara kunde inte göra någon illa. Om hon hade kunnat slå sina plågorandar, skulle hon inte ha gjort det i alla fall, det är jag säker på. När hon kom hem och hälsade på fick vi en pratstund. Hon ville att pappa skulle komma och stämma deras piano. Ni är så musikaliska och speciella, sa hon. Det hade hon sagt många gånger förut. Kan du inte sjunga fly me to the moon, eller all of me.

Jag sjöng sångerna, och pappa spelade. I hemlighet njöt jag av att hon ville höra på

mig, men ännu mer älskade jag att höra att vi var speciella. Jag tror det har med vårt uppdrag att göra, och jag är säker på att det jag nu skriver är ännu mer speciellt. Jag visade henne min berättelse.

– Det här är bara för dig, sa jag. Jag vet inte ens om jag skulle visa den för Jakob.

Så är det fortfarande. Det är bara henne som jag har visat den för, och det gjorde jag precis innan jag lämnade in den för tryckning.

– Varför skriver du att det ligger ett budskap i kulan under tuppen? frågade hon. Gör det det?

– Du säger ju att jag är speciell.

– Ja, men inte på det sättet. Att bara du skulle ha ett uppdrag från Gud – det betyder det väl? Det är nog fel. Du har väl samma kallelse som alla andra? Att vara som Jesus. Det är ju allt. Alla får stå barfota. Och människor föds faktiskt barfota. Var har du fått det där ifrån, förresten?

– Att stå barfota i klockklangen?

– Ja.

– Det är en dikt av Bo Setterlind.

– Jaha, och lappen?

– Det är en lapp därinne. Det säger pappa.

Det sa farfar också. Och hans far lade dit den, min farfars far. Det är det som är speciellt med oss.

– Så du skulle ha ett uppdrag direkt från Gud, menar du? Är det från Gud, eller från din släkt? Som om du vore arier? Blodet och jorden. Lebensraum. Det blir inte sant för att det är gammalt. Har du ett eget uppdrag, som dina släktingar har gett dig men inte Gud? Jag menar något som du men ingen annan ska göra, som ingen annan ens kan klara av att utföra. Något helt unikt, som kräver ett eget slags blod? Det skulle ju skilja dig från alla andra. Det vill du väl inte.

Det var ju märkvärdigt vad klok hon var.

– Det där har jag nog bara hittat på, sade jag.

– Varför det?

– Jag tyckte att det lät bra. Det var mycket Errol Flynn i det. Och så ville jag liksom få till det.

– Räcker det inte med allas uppdrag. Samma som Jakob och jag har? Du vill väl ha samma blod som vi?

– Jo, jag tror det. Vilket är det du menar?

– Vilket blod?

– Ja.

– Vad dum du är. Det betyder ju bara att vi alla är människor och ska älska varandra. Det spelar ingen roll vilken blodgrupp vi har. Alla ska vara snälla mot varandra. Inte vara själviska. Vi behöver inte göra oss märkvärdiga, för det är vi redan.

– Det räcker väl.

– Kan du inte ändra det till att alla har det där budskapet om att fullgöra ett uppdrag? Det räcker ju egentligen med ett bibelcitat, ett ord av Jesus. ”Har jag inte sagt ifrån att ni är gudar allihop?” sa han ju till vanligt folk. Det står i Johannes tio. Han ville inte vara märkvärdig, för det var han redan. Det är kyrkan som har gjort honom märkvärdig på något konstigt sätt, för att ha något att komma med.

– Tror du det? Då var han ju inte gudomlig?

– Jodå. Vi är gudomliga allihop. Vi behöver bara ställa oss i klockklangen. Det behövde förstås inte han, för han hörde den inom sig hela tiden. Han glömde aldrig bort att han var barfota.

– Nej, just det! Du förstår vad jag menar! Rävorna har kulor och himlens fåglar har

nästen, men inte hade han en plats att vila sitt huvud på i denna världen, och inte ens ett par egna sandaler. Han var den fullständigt främmande och fullständigt hemlöse som gjorde sig beroende av allas barmhärtighet för att trola fram det goda i dem.

– Ja. Det är nog bara han som har kunnat skriva ihop din historia, om man tänker efter.

Jag grät en skvätt när hon hade gått och undrade i hemlighet om hon skulle kunna tänka sig att gifta sig med mig, fast vi hade samma blodgrupp.

*

Av ren kärlek vandrade Carl till sina sjukbesök, när han nu själv var så illa därän. I själva verket var han sakta döende. Hans hjärta växte, och det är aldrig bra. Han tyckte inte det var viktigt. Han tog fasta på sin inre sfär, med dess hemligheter. Innerst var han ju som vi alla en ljusets ljuvliga kropp. Han var ett tempel som just nu raserades men när Gud ville kunde uppresas igen. När Gud berör vår ljuskropp för den energikroppen med sig till himlen. Och var är himlen? Naturligtvis här

och nu, för man kan inte förstöra energi och inte heller vara någon annanstans.

Och det vore ju ganska dumt att försöka.

Den som går fram i kärlek skapar kring sig en himmel som upphäver all indelning, just där och då. Den gör hans hud till en målarduk för himmelens konstnär. Hennes ögon blir ett fönster för Gud. Alla ser en skymt av evighet. Men indelningsmännen riktar sitt anspråk på sådana människor också. De förstår inte att kärleken upphäver all indelning.

– Du kom för sent till evigheten, ville de säga.

Det är ett orimligt påstående.

Så var det med Bernsro. Med farfar som präst och de andra diakoner kunde huset ha varit en kyrka där jag danats för kärleks skull. För indelningsmännen var tomten det viktiga, hur lång och bred, att huset där kunde rivas för att ge plats åt ett nytt av atomer. De såg aldrig tingens inre natur, kände inte Platon.

Den store grekens bidrag till oss var hans klarsyn. Han visste med sig att det finns en bättre värld inuti den här. Bakom de ting vi kan fatta vilar en evighet, som ligger i himmelsk dagg och väntar på oss.

Barn var oberäkneliga. För det mesta var de barfota eller gick i sina enkla skor. Men det fanns en liten hitler i dom. Han kunde göra så att de fick för sig att leka indelningsmän. De klädde ut sig, och viktigast var stövlarna. Ibland kunde de höra till sitt område av indelningen, stå vid tomtgränsen och vakta den mot barnen i grannskapet. Vid andra tillfällen gjorde de uppror mot indelningstvånget, klättrade över staket och pallade äpplen hos folk. Hos oss vågade de inte. Farfar kunde ha kommit ut och spelat schack helt enligt klassiska regler. Punkt och slut. När pappa var liten hade han ansett att man skall ta en värld i taget, låta himlarna vänta.

Vuxna kunde ibland missfärgas av den indelade världen. Pappa försökte förklara. Det finns mycket man inte kan ändra på, sa han. Farfar hade varit mycket sträng när Ingemar var liten. Då hade han och vännen Kurt, som var Pers farbror, olovandes målat källarlämnen grön och fått stryk för det. Och farmor brukade sätta på honom nytvättade yllestrumpor som stacks olidligt ända

upp i ljumskarna. Han gömde dem vid läggsdags när de blivit ingångna och mjuka så han kunde ha dem. Men hon hittade dem alltid och tvättade så att de blev sticksiga igen.

Pojkar hade livstykke och strumpeband ända till konfirmationen. Då fick de sina första långbyxor. Det där var en list från indelningsmännens kontor. Kostymer och långbyxor hade ju de tagit över från kyrkans urgamla folk. Steget blir inte så långt till uniformen sedan. Kostymens nya innebörd var att man blivit indelad och måste börja på bruket, inte att man som vandrande tempel fått del av Platons matematik. Det är skillnaden på initiationsriterna. Om någon går till rätta med dig för att beröva dig din livklädnad, så låt honom få manteln med. Men bränn upp uniformen, så att ingen behöver bära den, smid ditt svärd till en plog. Eller möjligen en kyrkspira.

Pojkarna i skolan drev med kyrkan, så den var en stor stickkontakt riktad mot himlen. Sanningen var att den låg inbäddad mellan Underlivet och köttaffären. Förbi gick vattnet med skitkorvar i. Men gick man in i kyrkan, satt där och blundade, kunde man förstås tro vad man ville.

Det var väl för att reta mig, men jag tyckte det var en talande bild, klockstapeln som en kontakt med den himmelska världen. Den gav en djupt ärlig underton åt människans gudslängtan. Klockornas klang kom inte från jordens metaller. Den var efterklang av änglasång och himmelsk circumstance. Sedd som ett mänskligt byggnadsverk mot de eviga tingens caelum kunde den verka patetisk, tragisk eller komisk alltefter sammanhanget och betraktarens inre värld. I Norrahammar skulle de fromma ha ryst åt sådana bilder, arbetarna och tjänstemännen på bruket endast skrattat. De nöjde sig sannerligen med en profan himmel, en flik av tomma rymden dagligen belyst.

Klockstapeln var högst av byggnaderna i Norrahammar, om man undantar brukets skorsten. Materiell näring spyr alltid högre än andans såningsmän orkar kasta sitt utsäde. Också i Smålands hjärta. Men klockstapeln stod där ändå, med mäktig profil mot en himmel som blandats av väder, fabriksrök och hädelse.

Anders Bernhard hade gjort den stilrena tuppen i dess topp. Han hade satt sitt signum i den yttersta spetsen av all jordisk strävan,

att förenas med evigheten. Så gav han Gud sin säd.

Det var så släkten hade fått sin inteckning i det stora dramat. När Anders Bernhard blivit blind åtog sig sonen Carl, min farfar, att fortsätta hans verk och axla manteln. Han lät viga sig till kyrkovärd och vart prostens ständige följeslagare, fastän de inte spelade schack. De spelade vitt i sin andliga gärning tillsammans.

Jag var redan mogen för en uppgörelse med den indelade världen, och hade jag fått den skulle Farbrorn ha strukit med av bara farten, det var jag säker på.

*

När jag gått till sängs hände det, kom ensamhetens prästinna från himmelen. Hon lade sin svala hand på min panna, slöt mina ögon ömt som hade jag levat min sista dag. Under sömnens timmar satt hon vakande över mig, som en prinsessa vid den sårade älsklingens läger, en kyrkans sköterska. Bara hon har den levande insiktens legitimation.

Jag kände att hon var som Johanna, med

samma ärende. Det var nog henne jag längtade efter. Kanske rentav det var hon.

– Du skall inte vara rädd för mig, sa hon. Du behöver inte vara speciell. Du måste inte lyckas med vad du gör. Du är bra som du är. Jag skall ta hand om dig.

I ensamheten kände jag att jag rodnat. Gud stängde dörren, han eller Farbrorn i storarummet. Vänta, sade hon, så får du se.

Jag öppnade ögonen och försökte se henne. Allt var skuggor. Var hon kanske insvept i mammas gardiner?

Nej, jag såg mig omkring, men kunde inte se henne. Ändå kände jag hennes närvaro. Jag hörde på hennes andedräkt att hon fanns hos mig och lutade sig över mig.

– Du är min kyrka och jag är din himmel, viskade hon.

*

Blind hade Anders Bernhard fått hjälp av sina kära att klara sig så gott det gick. Ett rep hade på stolpar spänts runt Bernsro, så att han kunde göra små promenader efter egen hand. I den branta trappan trodde alla att det skulle räcka med ledstången, men

en gång hade han gått för långt åt vänster där uppe, trampat utanför och störtat hela vägen ner. Han kunde ju ha slagit sig för-därvad, menade man, men bara brutit benet och lagt sig i brand. Det kunde ha varit värre än gangrän. Förvissad att hans liv bars av änglar hade han förbjudit läkarna att amputera. Blindheten var lyte nog för en Herrens tjänare. Antingen fick nu Gud komma till honom eller han till Gud, resonerade han och lovsjög den evige för hans outgrundliga vägar där han låg i sin stigande brand. Svetten rann oavlåtligt från hans kropp och panna. Fröken Bengtsson, som vårdade, måste byta hans kläder ett par gånger om dagen. Han prisade henne för omsorg och tålmod, och med lovsång till den evige på sina läppar förföljde han kallbrandens plågor till ragnarök.

Familjegraven finns kvar vid Barnarps kyrka, ett verk ur den katolska medeltiden. Där ligger Anders Bernhard till höger med Hulda Maria Olivia vid sin sida. De är vända mot öster och väntar uppståndelsens morgon. Gravrätten gick ut efter femtio år, alltså 1988, och nu kan indelningsmännen göra vad de vill med relikerna. Faderns kamp fortsat-

tes av Carl så länge denne levde. Sedan har pappa och jag försökt föra den vidare, men det är svårt nu. Människorna vill inte tro, eftersom det anses ovetenskapligt.

Människans säd är gudomlig. Uppståndelsen har egentligen redan ägt rum. Jag har haft det på känn hela tiden. Det är inte ovanligt att vi befrias redan när vi lever i kroppen. Det var därför Norrahammars kyrka låg i sämja med köpingen, som till ett riktigt ljuvligt lönskaläge. Tydligare kunde det inte sägas, och den som har ögon borde se det.

På biograferna Savoy och Folkets Hus släckte man lyset och visade film. Där bevingades fantasin och flög ur dystert indelningstvång. I kyrkan släckte man ingenting utan skulle bara se bilder inom sig, i klang med de skinande fönstren. Det eviga ljuset upplyste själarna om deras inre natur. Kyrkor var himmelska utan och innan, byggda som de var efter Platons matematik. Man ställdes barfota, klädd bara i Augustinus' ljusmetafysik. Ljuset i världen är ljuset i våra själar. De gamla katedralmästarna hade bevarat hemligheten att alla tal djupast är ett. Ett är också katedralernas ljus.

Platon är den visaste bland tänkare. Han

tyder de yttre, gåtfulla tecknen, ser sig drömma kroppens dova vrångbilder. Han anade redan världens grund, förstod att allt är ande. I dialoger med den lika odödliga som dödsdömde Sokrates visade han att indelningsmän i alla tider resonerat fel, att den splittrande logiken leder vilse. Världsalltet är av ljus, men det kan man inte se med sina fysiska ögon. Allt blir mörkare. Allt blir delvis. Den godhet i vilken all skapelse vilar framträder inte. Den verkliga världen är bara glimtvis synlig för ögat.

Ljuset finns inom oss. Ingenting är vad det ser ut att vara. På jorden är det stora smått, det sanna vrångt. Inte ens tanken kan vrida det rätt. Om världen skall bli ljus måste vi måla den med vår blick. Till det krävs profeter och vishetslärare. Och drömmarna kommer till pass. Tingen avslöjas om natten och vi ser klart vad de är.

Farkosten

Nyligen drömde jag om min far. Han bar sin far och farfar i samma gestalt. De var som en. Likt en dröm var vi tillsammans i Norrahammar som det var en gång, vid halva seklet, då alla de vackra kvarteren kring kyrkan fanns kvar. Då evigheten var kvar. Decennier eller hundra år hade komprimerats i ett enda, evigt ögonblick. Det var det verkliga, all vanställning avklädda Norrahammar. Jag kan inte säga säkert om inte det rentav var före bilarnas tid. I varje fall fanns inte många, inte så här i kvällningen. All bygden kändes närvara, Kåperyd alldeles inpå fast det som vanligt låg långa kilometer i syd. Taberg reste sig som en andlig vaktpost åt himlens kupol och ramade still-

samt in tavlan. Vättern en mil norrut andades vänt och stilla genom den långa dalgång som är samhällenas säng. Stilla strilade Tabergsån norrut mot Vätterstranden, som till sin kärastes möte.

Pappa tog mig vid handen och vi dröjde besinnande i Bernsros lummiga trädgård. Anders Bernhard viskade ur sin vackra fontän och företog gåtfulla spel i roslandets kryptiska kopparsolur. Men detta var endast förspel. Andakten steg som vi smög inpå den bävande husväggen, böjde oss intill ett källarfönster. Vi såg genom de spröda rutorna en lustiger dans då syltburkar och tomglas, jordglober och himlasfärer, harpor och cittror och koksskyfflar lämnade sina platser i hyllors anonymitet och med saftseglet hissat och vedpannan som hjälpmotor svävade in i det koboltblå. Samma förvandling lyfte oss själva upp i luften och vi kunde genomskåda den skymning som alltid tyngt den nu andlösa sekelskiftesvillans båda våningar. Kamrar och salar fick sin förklaring. Vi betraktade de välkända detaljerna som de varit en gång, glasverandan med sina korgmöbler och glasbord. Där var rummen med sängar bäddade dolskt och byråldor knappt

inskjutna, utom en, köken med porslin och spisar, alla knappar på noll utom en, där Kaffepetter stod på.

Hängde adventskalendern ännu uppe! Det var han förstås, farbrorn i storarummet. Hans dova ton gav ett bådande och bjudande allvar åt förvandlingen, men han verkade ändå muntrare än vanligt. Han vandrade av och an och verkade vilja undangömma viktiga pusselbitar, gled avigt in i och ur väggar. Men han förde sig nu intill spelet, mognande genom salar och valv. Ty nu skedde det: Alla träsaker och snickerier gick före till reling och mast. Gardiner och sänglinne offrades för segel och tåg. Rummen trycktes samman och drogs ut till kajutor och lastrum, spisar och ugnar blev skeppskanoner.

Övervåningens kök välvdes lätt till fartygets smäckra däck. Lillarummet blev kaptenens kajuta, manöverbrygga vår väntande vind. I andakt såg vi hur skepnader ur vårt hem gick över i gestalt, visste sina utkorade platser i en stolt tremastares platonska kroppar, himmelska former. Bernsro var ej längre ett boningshus; hon var åt mig farkost och skepp.

På kajen stod mina lyckliga föräldrar. Ser

du oss, frågade pappa när min mor höjde armen och kastade dopflaskan mot stäven. Bernsro var sannerligen sjöklar.

Så synen betog mig, och länge sedan jag vaknat dröjde den sig svävande kvar. Ännu kändes Anders Bernhards kristalliska närvaro. Jag hade kunnat vända mig, vänta hans anblick. Det behövdes inte, då jag inom mig visste Guds vilja. Jag gick äntligt i strid mot indelningsmän. Det var uppdraget, och det står nedskrivet på lappen i spirans glob. Jag behöver inte ens se efter: En är den som seglar våra skepp.

Adelsmärket

Andens kunskap har inte bruk för siffror. De är bara till nytta i tiden, i denna ofullkomliga värld. Ingen kan slå rot i evigheten som inte är befriad från begreppet antal. Människans ande måste komma på andra sidan alla föreställningar om antal, måste bryta sig igenom och frigöra sig från kvantitetsföreställningar – då kommer Gud att bryta in i honom.

Meister Eckehart

Uppgiften var att freda människor mot räknslavar och indelningsmän. Den kändes just nu gigantisk. Skulle Platons matematik förslå i praktiken, och förfädernas bergfasta övertygelse om kärlek och himmel på jord?

På latinlinjen läste man Platons skrifter på grekiska. Sokrates hette den lärare som i likhet med Kristus och profeterna varit utrustad med överjordisk kunskap. Vanliga dödliga har ingen kunskap, bara åsikter och uppfattningar som väder och vind. De ser tingen omkring sig och tror att de är som de framträder för sinnena. De tror vad de ser och ser vad de tror, men allt är bara nyckfulla villor. Kunskap kan man ha om de eviga tingen endast, om dem man läser i Platons matematik. När våra lärare satte oss in i allt detta hade jag till skillnad från mina kamrater inga svårigheter att följa med och acceptera tankegången. Jag kände att jag tillhörde en evig släkt med evigt uppdrag, vars liv sjöd i mina ådror och önskningar. Andliga är vi, andlig är sången och budskapet. Skönast var den på hennes läppar, den ljusa bland lustgårdens träd. Jag visste inte om hon läst Platon, men när hon såg på mig från koret i öster kunde jag inte betvivla att hon hade kunskapen. Hon var alla människors mor.

Anders Bernhard hade varit en Kristi och Platons gunstling. Det eviga ägde hans kropp, renade hans blod. Kyrka är ett verb,

hade han förklarat för hela familjen. Lägga märke till det, ett märke för infinitiv, för det är något som inte har något slut. Han var en gudabenådad människa. Han tog kyrkan med sig till bruket om dagarna. Oförgänglig kunskap höll honom ren, fastän indelningsmän belägrade Bernsro.

Hans far hette Anders Josef och hade från 1860 varit skomakare i Jönköping. Redan under barndomen hade lek med en syl tagit den lilles ena öga. Sedan levde han sjuttio år med ett ögas ljus, tills en kopparplåt från svarven på Britanniafabriken i Hofslätt träffat och krossat det. Hur hade han så grymt kunnat blindgöras, på båda ögonen? Hur hade indelningsmän kunnat beräkna detta då av precision med sjuttio års mellanrum? Dessutom lagt Bernsros vindeltrappa så att han måste trampa utanför och störta flera meter till farstugolvet?

Hur kunde de veta, sjuttio år i förväg, att just detta benbrott skulle resultera i kallbrand och sakta död? Indelad kunskap verkade vara den demon som höll sitt vakande öga över människors öden och ve.

Det går, som väl är, ett band till kyrktuppen från vindflöjeln på Bernsro. Osynligt för

vanliga människor döljes det i diset, knappt märkbart även för mig. Det är en hemlighet, men uppenbart. Visst är det några som ännu kommer ihåg att det var Anders Bernhard och sonen Bernhard som tillverkade tuppen och satte den på plats till klockors klang. Ändå har tiden gått och indelningsmännen gjort sitt tigandes verk med innebörden. För dem är det en tupp av kopparplåt, rätt och slätt, som nu förgyllts. Det är metaller bara, intet mer. Visst har tuppen en betydelse, det håller de med om, men den anses bara vara en symbol för fysisk vakenhet, alltså vanlig kroppslig uppmärksamhet och syn. Kyrkan har historien igenom vakat över människors arbetsdagar. Ibland har kyrkans insikt ifrågasatts, staten har tagit över. Men det har alltid funnits en överhet. Människor med förstånd och ansvar måste råda över dem som inget har.

Det är det som motiverar statsmakten. Det är också det som möjliggör våldet. Anders Bernhard tyckte mycket illa om våld i alla dess former, och därför uppvaktade han makthavare och myndigheter för att få dem att verka för frid och barmhärtighet. Hans korrespondens och stora delar av biblioteket

stals av indelningsmännen i samband med Bernsros rivning. Alltsammans tog de, utom det brev som stoppats in i spirans glob och som handlar om vad även jag är kallad att göra. Det handlar om hur vi alla bör handla, rättrådigt och ädelt. Egentligen är det ett brev till statsministern som profeten skrev, men som aldrig någonsin besvarades.

Vördade landsfader

Det har kommit till min kännedom att vårt land kan komma att slå in på en mycket olycklig väg. Låt mig därför be om uppmärksamhet kring en viktig sak, för att åtminstone lätta mitt hjärta. Vårt fosterland Sverige har planer på att slå in på samma olyckliga väg som tyskarna valt. Oskyldiga människor kommer att avlivas, för att de icke är lika dugliga och nyttiga som andra. Andra kommer att få dö, eftersom de helt enkelt inte anses önskvärda. Detta skall ske, för att de starkas liv skall bli så mycket bättre. Det blir inte bättre. Samvetet kommer att vara mycket sämre. Jag ser detta med stor oro och vill vädja till landets ledning att besinna sig och inte slå in på denna olyckliga väg. Män-

niskan är Guds eget barn och får inte skadas.

Ett rasbiologiskt institut har alltså ändå inrättats i Sverige 1921. I vårt kristna land kan detta ske. Det var våra egna barn, som döpts och konfirmerats i vår kyrka, bland andra Hjalmar Branting och Arvid Lindman, som undertecknat en motion till riksdagen om detta oerhörda felsteg. Alla människor är lika mycket värda, och här går arbetarklassens främste i vårt land och föreslår att en ädlare avkomma än den vår Herre låtit föda skall odlas fram på konstlad väg. Tydligt var det även så, att det rådde bred enighet på denna punkt, och det ledde till att institutet kunde komma till stånd så snabbt. Det verkar ha varit väl förberett, eftersom Herman Lundborg så snabbt kunde tillträda sin tjänst. Han är ju, har det sagts mig, den ledande mannen på området och mycket nitisk och drivande i detta projekt. Har han rentav själv legat bakom eller varit med och drivit fram ärendet i riksdagen?

En annan sak oroar lika mycket: En frejdad socialdemokrat som Arthur Engberg har i riksdagens andra kammare förespråkat eutanasi, aktiv dödshjälp. Han framhåll-

ler i sitt tal att det är den mest effektiva och radikala formen av rashygien, då den består i att planmässigt och noggrant avliva alla olämpliga individer. Han sade så i en debatt om dödsstraffet som ägde rum den 7 maj 1921 (1921 AK 6:39:16):

”Det är min övertygelse, att det moderna samhället nog måste principiellt tillerkännas en rätt att även släcka ett liv. Jag antar, mina herrar, att vi en gång, kanske icke i en så avlägsen framtid, inom samhället tvingas att taga under övervägande att släcka sådana liv, som bestå i ohjälpliga och vanskapade idioter och som från början äro dömda att vara samhället till en börda och alla andra och sig själva till förbannelse. En sådan utväg får naturligtvis tänkas hållas öppen.”

Visserligen hade tre talare vissa invändningar mot Engbergs uppfattning, men det synes likväl vara en ohygglig sanning, att stödet för eutanasi är så omfattande i Sverige i vår egen tid. Också andra arbetarpolitiker som Per Albin Hansson och Torsten Nilsson förordar rashygien. Bara för några år sedan inledde så i Tyskland enligt mina källor nationalsocialisterna precis en sådan

verksamhet, och man avlivar redan i denna stund de efterblivna och vanföra. Samma sak planeras således i lönndom i vårt frihetsälskande land, och det till på köpet i regi av en formellt demokratisk regim! Ledande ekonomer som makarna Myrdal talar också om rashygieniska åtgärder för att förbättra vad de kallar människomaterialet i vårt land. Medborgarna indelas i "toppvärdiga" och "icke toppvärdiga" individer för att utrota allt slags mindervärde och underklassighet inom befolkningen. Bakgrunden till de moderna tankarna är hämtad i utländska vettvillingars skenvetenskap, i Charles Darwins och Herbert Spencers skrifter. Det är mycket farligt att sätta sådana böcker i människors händer. Folk tänker ju, att om människor är djur så kan de inte samtidigt vara skapade till Guds avbilder, såsom vi läser i Den Heliga Skrift.

Det skakar min själ till hjärterötterna att i det svenska folkhemmet finns ett sådant förakt för livet och stöd för rasbiologi, rashygien och folkmord som Herman Lundborg gjort sig till tolk för. Allra mest skakas jag av en avlägsen aning, att svenska politiker skall föreslå något som icke synes ha föresvävat

ens tyskarna, nämligen att låta avliva friska föräldrars friska barn.

Det behöver icke nämnas, att denna politik går åt rakt motsatt håll i förhållande till den kristna kyrkan, som i tusen år skapat den fria människan värdighet i vårt land och tvåtusen år i vår världsdel. Må Herren bevara oss alla från vansinnet.

Tecknar med bävan högaktningfullt

*Anders Bernhard Bylander, verkmästare
Box 16, Norrahammar*

*

Jag har fått veta katedralbyggarnas hemlighet, som gäller en annorlunda vaknad. De visste att indelningen bygger på en begränsning av det som inte kan begränsas, att den vilar i det gränslöst eviga. Newtons fysik vilar i en soppa av ljuskvanta. Allt är ett. Platon har kallat det idévärlden. Det är bara idéer man kan ha kunskap om, inte fysiska ting. Där tar indelningsmännen helt miste. Katedraler och kyrkor är de synliga uttrycken för att det eviga aldrig kommer att

kunna indelas och kontrolleras av människorna. Kyrkor ligger alls icke i det indelade fältet, det endast förefaller så. De har i alla tider varit fristäder, eller himlar, dit politik och slug beräkning inte nått. För de väckta, dem som känner katedralbyggarnas augustiniska hemlighet, står det också klart att den människa som lär känna himmelens villkor själv blir himmel, kyrka. Carl Oskar Alexander, min farfar, var en sådan. Han höll inte så noga reda på vad som var indelt och icke, ty han levde sitt liv i höjden. Han bodde redan i himmelen. Hans sinnen var tillgängliga. Därför kunde den korsfäste röja sig för honom i sjuksalen.

Kärlek visar sig i människor som en ädelsten, en diamant eller safir. De bär den inom sig i bröstet som adelsmärke och evig kropp att utvidgas medan de lever för att genast och slutligen framträda som en skepnadens förvandling. Det sker för det mesta vid uppståndelsen från de döda, då människan blir hel gestalt. Men låt oss icke förtiga sanningen: Det kan också ske i en människas jordiska livstid, som en gloria och schekináh, ett stråk av gudaljus mitt i förbannad indelning. Det sker när vi står i klockors klang.

*Framför allt som skall bevaras må du bevara
ditt hjärta, ty därifrån utgår livet.*

Så sjöng den vise Salomo. Det visar sig alltid om en människa har adelsmärket i sitt bröst. Det går hem i ord och gärning. Indelningmännen har aldrig kunnat förstå, det har dolts för dem alltifrån Salomos tid. De säger att själen inte syns på deras instrument. Vad en människa talar kommer från hjärna, lungor, svalg.

När Per och jag lekte hittade vi en gång en död liten fågel. Vi begravde honom med barnslig ömhet i sandlådan vid Skräddarns hus. Ett par träpinnar surrade vi ihop till kors och kallade honom Aron i sandhögen. Det såg ensamt ut, så vi gjorde flera kors och satte upp runtomkring.

Nästa dag när vi kom dit hade någon förstört kyrkogården, pappa sa på kvällen det var farfar. Han ville inskräpa i oss att man leker inte med döden.

Per och jag trodde att man ligger i sin grav om man är död. Vi tänkte oss det sista vilorummet som en ombonad plats där det säkert kunde vara småtrevligt att vara, ligga och småprata bort till granngraven. Rums-

lig belägenhet hade följt oss från moderlivet genom våra föräldrahems vinklar och vrår. Kroppen måste någonstans vara, själen trodde vi också.

Jag tyckte i min barnslighet att Carl Oskar Alexander varit småsnål som missunnade Aron i sandhögen hans grav. Att han gick tempel, att han kyrkade och levde i höjd var fördolt för oss då. Endast glimtvis hade jag skymtat den ädelsten han bar i bröstet, utan att förstå varifrån den kom och vad den var.

När musiken sjöngs då andades änglar. *Ave verum corpus, All of me, why not take all of me? Panis Angelicus* och *Fly me to the moon*. Dess väldiga våg sköjde genom kyrkan. Jag anlände sent, till orgelbrus. Jag hade stått barfota i klockklangen. Johanna var inte alltid där, men svävade ändå över allt.

Det var hugsvalelse att bli osynlig i en bänk medan sången fortsatte. Hon var där! Hennes ljus lyste upp hela skeppet. Hon ser mig, hoppades jag. Och änglar sjöng. Bakom den värld jag kan se vilar en evig verklighet, som i kärlek och i dagg är ren i väntan på allt. Ljus tindrade i hennes ögon som jag knappt vågade blicka in i. Jag lät mig vila i ljuset framför henne, medan harmonierna sköljde

över mig och kom mina nackhår att resas. Ingen såg väl var jag hade blicken, likväl var min ande skygg. Som tillfälligtvis sökte jag den ljusas ögon, som en i mängden, tindrande desto klarare över hennes gudomligt leende mun som kom allt under valven att sväva.

Tiden är inget annat än avståndet till den himmel där vi alla är ett. Det är därför en kvinna kan bära evigheten i sina ögon. Hennes mun är det ordlösa vittnesbördet om ett liv utan gräns.

Här ser vi dunkelt som i en spegel. Där skall vi se ansikte mot ansikte. Här är min kunskap ett styckverk, där skall jag känna till fullo, som jag själv har blivit till fullo känd.

De heliga orden tolkade mina innersta känslor. Den ljusa strålade emot mig från en tillvaro som försvunnit för vårt begränsade synfält men skulle förverkligas på nytt en dag i den himmelska världen.

I skulptörens hand

Det har gått några år. Jag läser filosofi och idéhistoria. Det är mitt mål att förena teoretisk och praktisk filosofi. Det att veta och det att handla skall vara ett och samma. Det är då juvelen framträder. De kan väl ha dubbla uppsättningar lärare ändå, om de vill.

Jag räknar aldrig på några inkomster, för jag får allt jag behöver av pappa och mamma. Därför behöver jag inte tjäna pengar och kan göra tjänster gratis. Idag skall jag göra något verkligt speciellt. Jag skall stå modell, vara den lame man som vid dammen i Betesda botas av Jesus. När jag anländer till Ralson, mannen med de huggande och mejslande järnen, är jag redan förvarnad om att arbetet skall ske i uthusverkstan.

Men han bjuder in, precis som första gången vill han ta in mig i sin gula villa, graciöst ställd i sluttning mot sjö och betesmark. I nötta öronlappsfrågor slår vi oss ned, hustrun skrider sakta in med te.

– Egentligen är det redan färdigt, säger David. Han förklarar hur konstnären blir ett redskap för den gestaltande intelligen- sen. 'Flickan med linhåret' fanns till innan Debussy skrev ned noterna. Arbetet börjar inte när pennan fattas eller huggjärnen grips. Det pågår sedan innan vi föddes och Adam danades i stoft. Han erinrar om Ferlins ateljé i dikten Getsemane; 'där växer det klara bilder fram, för den som är lugn och allvarsam'. Skaparen är aldrig överksam. Lyssnar vi, sker under.

Efter den stilla stunden är det dags. Vi beger oss som två jaktbröder ut till den lilla tomtstuga dit han förlagt sin skulpturala verksamhet. Jag följer honom in i ett ljust, kvadratisk rum, belamrat med verktyg och olika material. Järn och knivar i olika storlekar. Ståltråd, olika grov, stora ämbar med lera. En rulle hönsnät vid väggen.

Jag skall ligga modell, visar det sig. Ral- son förklarar. Hela världen är full av lytta

och halta, krymplingar som vi. Jesus står i klockklangens rak, som en pelare, med sin högra arm höjd till ett tecken åt mig lame att resa mig. När nåden når mig till helande och resning – full upprättelse till hel människa – ligger jag utan all ordning och disciplin på marken, stödd endast på de framsträckta armarnas bågar. Det är en ansträngande ställning och jag måste vila flera gånger medan han håller på med sina skisser.

Han förklarar att det är kyrkorådet i Väcksång som beställt skulpturen till en anlagd damm på Guds åker. När förslaget är färdigt skall det presenteras för ortsborna, länsstyrelsen, riksantikvarieämbetet.

– Det har varit delade meningar. En tydlig gest till uppståndelse kunde väcka anstöt bland generationer döda och deras resta stenar. Den kan skrämman kringvandrande vänner, ännu i stoftet. Det kristna budskapet kunde missuppfattas. Så har det alltid varit i min verksamhet, förklarar Ralson. Det som inte väcker anstöt väcker ofta inte alls. En människa som inte fötts på nytt är helt i sina sinnens våld. Hon ser det hon tror och tror det hon ser. Men redan vetenskaplig reflektion kan ju tala om för oss att våra ögon och

öron bara tar emot svängningar i intervallen de är byggda för. Att inte tro på under idag, det är som det var en gång att förneka mikroskopets värld av mikrober och partiklar. På medeltiden var jorden världsalltets centrum. För Kopernikus gick planeterna i oklanderliga cirkelbanor. Självaste Tycho Brahe på Ven, med sina exakta beräkningar och epokgörande observationer och instrument, vidhöll att jorden låg i centrum. Och: Newtons absoluta rum har visat sig vara en tankemodell men inget mer. Det finns ingen tom rymd, oberoende av den skapade världen. Tid och rum är något som uppstår med vår kroppslighet. Och materian finns egentligen inte heller, inte mer än som spegelbild. Det som finns är energi och intelligens och den kosmiske Skapare som dagligen leker med sitt medgörliga material. Världen är en ordnad hierarki från de formlösa ämnena, genom olika nivåer av form upp till den rena intelligensen, Gud själv. Från vår värld går Jakobs steg upp till himmelen. Aristoteles hade rätt, på sätt och vis. En sak hade han *inte* förstått. Det är en repstege! Det är en hoprullad, eller inrullad, ibland utrullad och nedsläppt repstege. Gud är innerst i

allt, i oss var och en, och därifrån upphäver han hierarkin. Han upplöser indelningen och framträder alldeles under skinnet på oss. Förvandlingen är hur nära som helst, en himmelsk andedräkt. När som helst kan vår värld bli Guds rike. Den är det, blev det just.

Mina invändningar travas till en stillsam fråga:

– Men då är du panteist?

– Neej, drog han på det, en panteist tror på en gud innesluten i det kroppsliga, en fjätt-rad Prometheus. Jag menar att Gud, energin och intelligensen, är allt i allt. Det enda som finns. Som pånyttfödda skall du och jag inte be till en farbror i himlen, upp till Gud. Vi är i Gud, som ser på skapelsen genom oss. Hon ser genom männens ögon, han genom kvinnornas.

Jag intar åter min ställning i stoftet, ligger på den anvisade skiva där hönsnätet snart skall ta mänsklig form. En avsevärd bit av den väntande rullen har redan rivits ut och styckats upp. Alla bitarna har tryckts ihop i preliminära stadier, ligger och väntar på klartecken att vidare formas. I det här perspektivet går det inte att se någon skillnad

på mitt huvud och mina ben. Vad är Jesus och vad är jag? Och en hårrot, en nagel är intelligent. Konstnären har länge haft klart för sig hur han vill ha sitt verk. Nu vill han se det gestaltas. I andevärlden står det färdigt, bara det lekamliga framträdandet är kvar. Vi lever i tiden, Gud i sitt eviga nu.

– Du får säga till om det blir för jobbigt, tröstar han. Men jag håller god min, vill inte sinka honom. Tänker på vad pappa brukade säga om folk med träningsvärk: De går som om de har knäppt ihop västen med gylfen. Jag skrattar till. Bra, säger David, dröj kvar där.

Det blir ett stort antal skisser. Han visar mig, frågar vad jag tycker. Får jag ringa dig igen, om jag behöver? Men det går nog nu. Jag hör av mig.

Jag mår som en hoprullad repstege.

Nästa gång jag kommer har en lerskulptur tagit form på skivan. Två män i naturlig storlek skall iväg till bronsgjutaren. Tänk att där ligger jag. Och mannen från Galiléen står framför mig, hög och stark som en pelare, med armen sträckt i sin åtbörd.

– Stå upp! säger han. Ställ dig i klockors klang, och gör det nu!

Innehåll

1	Sveket	7
2	Anders Bernhards nu	32
3	Idévärlden	47
4	Ljuset	72
5	Bandet	84
6	Den indelade världen	91
7	Farkosten	105
8	Adelsmärket	109
9	I skulptörens händer	122